

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนา
คุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR POMELO MARKETING
DEVELOPMENT OF THE POMELO QUALITY DEVELOPMENT GROUP,
SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนการเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2556

KMITL-2013-AG-M-091-145

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนา
คุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

**PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR POMELO MARKETING
DEVELOPMENT OF THE POMELO QUALITY DEVELOPMENT GROUP,
SAMUT SONGKHRAM PROVINCE**

เลขที่.....
เลขทะเบียน.....
เลข.....

b.....
i.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2556

KMITL-2013-AG-M-091-145

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR POMELO MARKETING
DEVELOPMENT OF THE POMELO QUALITY DEVELOPMENT GROUP,
SAMUT SONGKHRAM PROVINCE**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE PROGRAM IN AGRICULTURAL DEVELOPMENT
FACULTY OF AGRICULTURAL TECHNOLOGY
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2013

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่สามารถนำออกจำหน่ายหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2013

FACULTY OF AGRICULTURAL TECHNOLOGY

เอกสารนี้ใช้ภายใต้ลิขสิทธิ์ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนา
คุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม
Participatory Action Research in Pomelo Marketing Development of the Pomelo Quality
Development Group, Samut Songkhram Province

นักศึกษา นายทรัพย์ธานี ประทุมรัตน์

รหัสประจำตัว 54640702

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผศ.ดร.ธีรพงศ์ เมฆโหรา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
ผศ.ดร.ปัญญา	หมั่นเก็บ	
ผศ.ดร. ไพบุลย์	แจ่มพงษ์	
รศ.ดร.ทิพวรรณ	ลิ้มงูร	
ผศ.ดร.ธีรพงศ์	เมฆโหรา	
ผศ.ดร.สมศักดิ์	กุหาสวรรค์เวช	

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ 28 พฤษภาคม 2556 เวลา 13.00-16.00 น.

สถานที่สอบ ณ ห้อง C402/2 (ชั้น 4 ตึกเจ้าคุณทหาร)

คณบดีรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย ชูโชติ)

คณบดีคณะเทคโนโลยีการเกษตร

วันที่ 9/ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2556

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิได้อนุญาตให้เผยแพร่หรือใช้เพื่อการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการตลาด
ส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

นักศึกษา

นาย ทรัพย์ธานีท์ ประทุมนันท์

รหัสประจำตัว

54640702

ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

พัฒนาการเกษตร

พ.ศ.

2556

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ผศ.ดร.ธำรงค์ เมฆโหรา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เริ่มต้นจากการแนะนำวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยให้กับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จัดประชุมสังเคราะห์ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิด และระดมสมอง การทบทวนความรู้ การติดตามประเมินผล และสรุปบทเรียน ประเด็นการพัฒนาตลาดได้ถูกกำหนดเป็นทิศทางของการวิจัย และต้องตอบสนองความต้องการของลูกค้า รวมทั้งให้กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงครามได้รับราคาผลิตภัณฑ์ที่สูงขึ้นจากเดิม งานวิจัยดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2556 ผลการวิจัยสามารถได้รับช่องทางการตลาดที่ก่อให้เกิดราคาผลิตภัณฑ์ที่สูงกว่าราคาตลาด มีการกระจายผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายและผ่านการทดสอบตลาดในสินค้าที่แปรรูปใหม่และอยู่ในบรรจุภัณฑ์ใหม่ โดยกลุ่มได้เลือกช่องทางการตลาดห้องเครื่องพระที่นั่งอัมพรสถาน โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับส้มโอเฉลี่ย ผลละ 34 บาท ปริมาณส้มโอที่เข้าไปในช่องทางตลาดใหม่ในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 คิดเป็นร้อยละ 0.33 ของผลผลิตส้มโอทั้งหมด และสร้างความพึงพอใจให้สมาชิกกลุ่มระดับคะแนน 7.43 จากคะแนนเต็ม 10.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis	Participatory Action Research for Pomelo Marketing Development of the Pomelo Quality Development Group, Samut Songkhram Province
Student	Mr. Subdhanint Pratumnan
Student ID	54640702
Degree	Master of Science
Programme	Agricultural Development
Year	2013
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Dr. Tippawan Limunggura
Thesis Co-Advisor	Assist. Prof. Dr. Thamrong Mekhora

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop pomelo fruit marketing of the Pomelo Quality Development Group, Samut Songkhram Province. The application of the Participatory Action Research began with introducing a farmer group and government agricultural extension service to the research objective, organizing the participant meeting, analysing the current market situation, performing the data collection; group discussion; idea exchange, brainstorming, exposing the trips, monitoring & evaluation and summarising lessons. The market development was determined as the direction of this research together with meeting the customer demand and earning the higher price. The research conducted during August 2011 to March 2013. The results revealed that research could establish the marketing channels to obtain the higher price than the traditional market, diversify the final products from pomelo fruits, and pass the market test of the new processed product and packaging. Finally, the group chose the marketing channel the King's Kitchen in The Family of Love Project under His Royal Highness Crow Prince. This resulted in the added value per fruit of 34 baht. The volume of fruits under the new marketing channel shared 0.33 percent of the total products during August 2012 to February 2013. The satisfaction score of the group members who participated in the research was 7.43 from 10.00

Keywords : Participatory Action Research, the Pomelo Quality Development Group, Samut

Songkhram Province Channel of Distribution, Value Added

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.ธำรงค์ เมฆโหรา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ตลอดจนข้อชี้แนะต่าง ๆ อย่างดียิ่งแก่ข้าพเจ้า ตลอดช่วงระยะเวลาในการศึกษา จนถึงการจัดทำวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ปัญญา หมันเก็บ ผศ.ดร.สมศักดิ์ ภูหาสวรรค์เวช และ ผศ.ดร.ไพบูลย์ แจ่มพงษ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนข้อชี้แนะ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

ขอขอบคุณมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี และคณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเกษตรกรกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม นายวันชัย คงงาม หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม และ นายสรณรงค์ ประทุมพันธ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ ส่วนกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่สละเวลาเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่สาขาพัฒนาการเกษตรและอาจารย์สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบคุณและขอขอบใจ พี่เพื่อน น้อง นักศึกษาทั้งหลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโททุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ โดยเฉพาะ นายจตุฎฐาพร เพชรพรหม ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้ตลอดมา

สำหรับคุณงามความดีอันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้ บิดา มารดา และพี่ชาย ซึ่งเป็นที่เคารพและรักยิ่งของข้าพเจ้า ตลอดจนครูอาจารย์ที่เคารพทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ที่ท่านได้ตกผลึกอันมีค่าให้แก่ข้าพเจ้า

ทรัพย์ธานีท์ ประทุมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VII
สารบัญภาพ.....	VIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
1.5 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย.....	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวคิดทฤษฎีการตลาด.....	5
2.2 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	9
2.3 แนวคิดทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	12
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	20
3.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	20
3.1.1 ระยะที่หนึ่ง ระยะเตรียมการวิจัย.....	20
3.1.2 ระยะที่สอง ระยะดำเนินการวิจัย.....	21
3.1.3 ระยะที่สาม ระยะหลังการวิจัย.....	21
3.2 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	22
3.3 กลุ่มประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง.....	23
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	25
ผลการวิจัย.....	25
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	45

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และดัดแปลงอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	45
5.2 อภิปรายผล.....	46
5.2.1 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	46
5.2.2 ด้านการพัฒนาการตลาด.....	47
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	48
บรรณานุกรม.....	49
ภาคผนวก.....	53
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	54
ภาคผนวก ข ข้อมูลทั่วไปของนักวิจัยชุมชน.....	59
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรม.....	66
ประวัติผู้เขียน.....	91

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	การเปรียบเทียบการวิจัยวิชาการกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)	13
4.1	ต้นทุนขณะส่งส้มโอและพร้อมรับประทาน แพ้คละ 8 บาท.....	40
4.2	ต้นทุนขณะส่งส้มโอและพร้อมรับประทาน แพ้คละ 9 บาท.....	40
4.3	ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคส้มโอ ณ วังสุโขทัย	41
4.4	ประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม.....	42

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1	กรอบแนวคิดของการวิจัย..... 3
4.1	ผู้วิจัยลงพื้นที่การทำวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ทิพวรรณ ติ่มงูร และ และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผศ.ดร.ธำรงค์ เมฆ โหรา..... 24
4.2	นักวิจัยนำเสนอผลิตภัณฑ์แก่โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ..... 26
4.3	ร่วมกันปรึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อบรรจุถาด..... 27
4.4	ผลิตภัณฑ์ ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด..... 28
4.5	ผลิตภัณฑ์ ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงคราม แกะพร้อมรับประทาน..... 29
4.6	ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอหีบบรรจุถุง..... 30
4.7	ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอหีบบรรจุกล่อง..... 31
4.8	ผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอเชื่อม..... 32
4.9	ผลิตภัณฑ์ ส้มแก้ว..... 33
4.10	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด..... 34
4.11	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอหีบบรรจุถุง..... 34
4.12	การพัฒนาผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอเชื่อม..... 35
4.13	ทัศนศึกษาดูงานผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ ณ งานมหกรรม 6 ปี สายใยรักแห่งครอบครัวฯ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี... 36
4.14	กลุ่มเกษตรกรได้เสนอส้มโอแกะเนื้อบรรจุถาดแก่พลอากาศตรี จักรพงษ์ หอมไกรลาส กรมวังผู้ใหญ่ ฝ่ายกิจการพิเศษ กองงานพระราชชายาฯ เป็นผู้พิจารณา..... 37
4.15	การพัฒนาส้มโอแกะ โดยปรับปรุงโตโก้..... 37
4.16	แบบขอเสนอปรับราคาส่งส้มโอแกะพร้อมรับประทาน..... 38
4.17	บรรยากาศการประชุมการมีส่วนร่วมประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่ม..... 43

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในจังหวัดสมุทรสงคราม 3 อำเภอ คืออำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวาและอำเภอบางคนที มีพื้นที่เพาะปลูกรวมประมาณ 142,000 ไร่ มากที่สุดในเขตบางคนที่ รองลงมาคืออำเภออัมพวา และอำเภอเมือง พืชที่สำคัญได้แก่ ส้มโอ มีเกษตรกรปลูกส้มโอมายาวนานไม่น้อยกว่า 150 ปี ส้มโอเป็นผลไม้ที่ให้ผลผลิตทั้งปี การเก็บส้มโอแบ่งเป็นสองช่วง ช่วงเบาบาง (มกราคม-กรกฎาคม) ช่วงหนาแน่น (สิงหาคม-ธันวาคม) ส้มโอที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงครามนั้นคือส้ม โอพันธุ์ขาวใหญ่ เพราะมีรสหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อย มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว มีพื้นที่ปลูกส้มโอทั้งหมด 7,000 ไร่ โดยมีแหล่งผลิตสำคัญอยู่ในเขตอำเภอบางคนทีโดยมีพื้นที่ประมาณ 3,500 ไร่ อำเภออัมพวามีประมาณ 2,500 ไร่ และอำเภอเมืองมีประมาณ 600 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 1,500 กิโลกรัม/ไร่ มีเงินรายได้เข้าสู่จังหวัดสมุทรสงครามเป็นมูลค่า 306.29 ล้านบาท/ปี แต่เกษตรกรทำเป็นอาชีพหลักน้อยลง ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาหลายด้านเช่น ต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรมีอายุมาก ขาดแรงงานในพื้นที่ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยี ทำให้ผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพไม่ดี ราคาผลผลิตต่ำ จึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพโดยคัดเลือกแปลงส้มโอเพื่อเป็นตัวอย่างการปรับปรุงพัฒนาตามความต้องการของผู้บริโภค เกษตรกรได้รวมตัวเป็นกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยเริ่มจากการสนับสนุนในโครงการพัฒนาคุณภาพส้มโอคุณภาพด้วยเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว ที่ได้รับความร่วมมือจากสมาคมศิษย์เก่าสถาบันพัฒนาชนบทสาธาณรัฐเกาหลีแห่งประเทศไทย ซึ่งเริ่มดำเนินงานตั้งแต่วันที่สิงหาคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา โดยมีสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงครามเป็นผู้ประสานงาน (กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ. 2555) ทำให้กลุ่มเกษตรกรมีความสามารถและศักยภาพในการผลิตส้มโอได้คุณภาพดีขึ้น จนได้รับรางวัลจากการประกวดระดับชาติหลายรางวัล เป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น อย่างไรก็ตามช่องทางการตลาดของกลุ่มยังมีน้อย เกษตรกรมีความต้องการยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทั้งสดและแปรรูปและขยายตลาดเพิ่มขึ้นมากขึ้น ทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาของกลุ่มว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากตัวเกษตรกรเองและเป็นความต้องการของเกษตรกรรวมทั้งทางกลุ่มมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพที่จะเรียนรู้แก้ปัญหาพร้อมกันได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยและปฏิบัติการในลักษณะที่เน้นการทำงานบุคคล 3 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัย และนักส่งเสริม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเกษตรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาการตลาด ช่วยเพิ่มช่องทางการตลาด
ยกระดับตลาดของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพัฒนาการตลาดส้มโอ ของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม โดย
ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

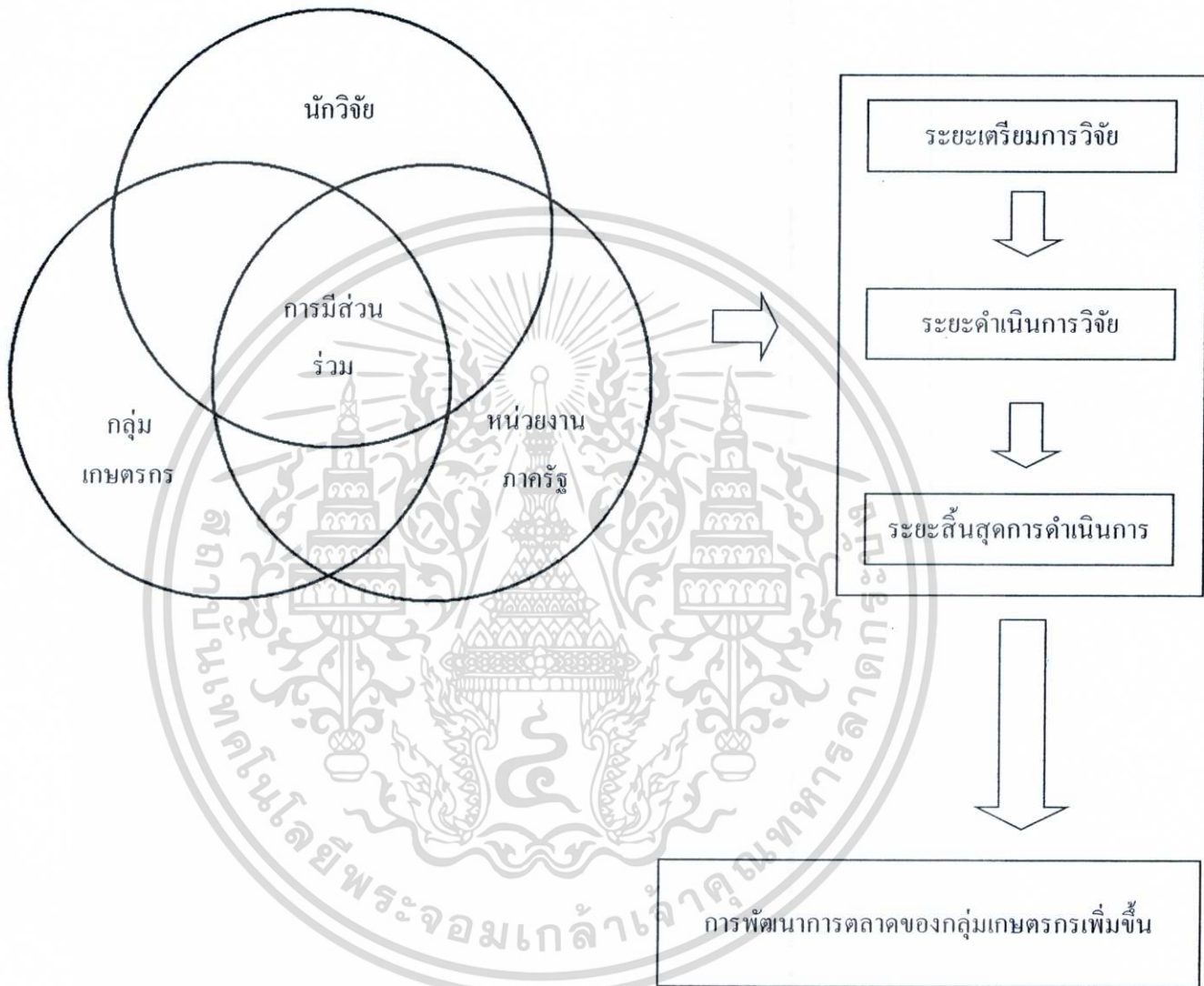
1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการกับกลุ่มระหว่างกลุ่ม 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มเกษตรกร คือ
กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม 2) ภาครัฐ ตัวแทนที่เข้าร่วมดำเนินการวิจัยในครั้งนี้
นี้คือ นายวันชัย คนงาม หัวหน้ากลุ่ม ยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัด
สมุทรสงคราม และ 3) ผู้วิจัย คือ นายทรัพย์ธานินท์ ประทุมพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขา
พัฒนาการเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพัฒนาการตลาดให้กับกลุ่มเกษตรกร
โดยการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการตลาด ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม
พ.ศ. 2554 – มีนาคม พ.ศ. 2556 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามและกรุงเทพมหานคร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการส่งเสริมการเกษตร ทำให้กลุ่มเกษตรกรได้เพิ่มความรู้
เพิ่มทักษะ คือผู้วิจัยได้มีการสนับสนุน พัฒนาและมุ่งเน้นเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ กลุ่มพัฒนาคุณภาพ
ส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม ได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติในการวิเคราะห์หาช่องทางการตลาด การ
เสนอผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาด้านราคา เพื่อเป็นแนวทางการนำไป
ประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาการตลาดส้มโอและพืชอื่นๆ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้
ทราบถึงความต้องการของเกษตรกรเพื่อนำเสนอเป็นนโยบายสนับสนุน และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
ได้ผลิตภัณฑ์ตรงกับความต้องการ นำไปสู่ความมั่นคง ความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกรและ
ประเทศชาติต่อไป

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) หมายถึง การวิจัยที่มีการร่วมมือ ร่วมใจ ของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ ผู้วิจัย ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทำงาน ร่วมกันทุกขั้นตอนตั้งแต่ระยะเตรียมการวิจัย ระยะดำเนินการวิจัย ระยะสิ้นสุดการดำเนินการ

การพัฒนาการตลาดส้มโอ หมายถึง การพัฒนาการตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้ม โอโดยศึกษาการเพิ่มช่องทางการตลาด ผลิตภัณฑ์ ราคา

กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ หมายถึง กลุ่มเกษตรกรที่ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มพัฒนา คุณภาพส้ม โอ จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกจำนวน 50 ราย โดยมีคุณณอมจิตร บุตรราช เป็นประธานกลุ่ม

ส้มโอแกะเนื้อบรรจุสดพร้อมรับประทาน หมายถึง ส้มโอผลสดพันธุ์ขาวใหญ่ นำมาปอก เปลือกจนเหลือแต่เนื้อส้มโอ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้อง ต่าง ๆ โดยมี เนื้อหาหลัก ๆ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีการตลาด
- 2.2 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีการตลาด

Kotler and Zaitman (1971) กล่าวว่า แนวคิดเรื่องการตลาด คือความพยายามที่จะค้นหาความต้องการของลูกค้า กลุ่มเป้าหมาย และผลิตสินค้าและบริการให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

Mc Carty and Perreault (1984) กล่าวว่า ตลาดหมายถึงสถานที่ ที่ใช้ซื้อขายสินค้าและบริการ ซึ่งมองตลาดในลักษณะของความสัมพันธ์ของผู้ผลิตและผู้บริโภค

Winter (1985) กล่าวว่า การตลาดคือกระบวนการที่มุ่งสร้างการรับรู้หรือภาพลักษณ์ขององค์กรและบริการหรือผลิตภัณฑ์ไปยังตลาดผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย เป็นกระบวนการมุ่งให้เกิดความคล่องตัวในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร โดยผ่านธุรกิจใหม่ ๆ ที่จะทำให้เพิ่มส่วนแบ่งตลาด

Kotler (1986) กล่าวว่า การตลาดหมายถึง กิจกรรมของมนุษย์ที่จะดำเนินไปเพื่อให้มีการตอบสนองความพอใจและความต้องการต่าง ๆ โดยอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรมาธิราช (2537) ได้ระบุว่า ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของผู้บริโภคได้มีมูลค่าเป็นตัวเงิน และการค้าผลิตภัณฑ์อาจเป็นไปได้ทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน ผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตน คือ จับต้องได้ เช่น สินค้าต่างๆ สินค้าที่ไม่มีตัวตน หมายถึง บริการและสินค้าไม่มีตัวตนอื่นๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพอใจให้กับผู้บริโภคได้ ผลิตภัณฑ์โดยทั่วไปรวมถึงตัวผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งหมายถึง ลักษณะของตัวผลิตภัณฑ์ ส่วนประสมผลิตภัณฑ์ ขนาด น้ำหนัก รูปร่าง สี สัน กลิ่น คุณภาพ และอื่น ๆ

- 2) ตราสินค้า หมายถึง สัญลักษณ์ หรือชื่อเรียกผลิตภัณฑ์ ที่แสดงถึง

เอกลักษณ์ และจินตภาพของผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) หน้าที่ของผลิตภัณฑ์ หมายถึง หน้าที่ในการใช้ประโยชน์ของตัวผลิตภัณฑ์

4) การให้บริการ ผลิตภัณฑ์บางประเภทอาจจำเป็นต้องมีบริการต่อเนื่องควบคู่ไปกับการใช้ผลิตภัณฑ์นั้น

พิงพิศ คุลยพัทธ์ (2538) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์หรือบรรจุหีบห่อ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง การบรรจุหีบห่อที่ได้มาตรฐานจะช่วยคุ้มครองและอำนวยความสะดวกในการขนถ่ายและขนส่ง ช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้ารวมทั้งเป็นเครื่องมือในการแข่งขันทางตลาดอีกด้วย

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) กล่าวถึง ปัจจัยทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งองค์กรต้องร่วมกันเพื่อสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายว่าประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ของระบบการตลาดขององค์การ จากความหมายนี้ได้แสดงลักษณะของส่วนประกอบการตลาดคือ

1. เป็นปัจจัยทางการตลาดที่ธุรกิจควบคุมได้
2. ต้องใช้ร่วมกันหรือเกี่ยวข้องกันทั้ง 4 เครื่องมือ
3. มีวัตถุประสงค์ของการใช้ เพื่อสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายให้เกิดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ

4. ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการขาย รวมเรียกว่า 4Ps

สุดาดวง เรืองรุจิระ (2538) ได้กล่าวว่า การบรรจุภัณฑ์ (Packaging) คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดจนขบวนการตลาด โดยใช้วัสดุชนิดใดชนิดหนึ่งมาสร้างภาชนะบรรจุหรือหีบห่อให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้สอย รักษาคุณภาพ สะดวกในการขนส่งและการสื่อสาร ต่าง ๆ บทบาทของบรรจุภัณฑ์นั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สินค้ารวมกันเป็นก้อนได้ และสะดวกต่อการขนส่ง แต่ในปัจจุบันมีบทบาทมากมาย ดังนั้นจึงได้แบ่งบทบาทหลักไว้ 5 ข้อ ดังนี้

1) บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่ป้องกันรักษา (Protection) การป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์เสียหาย ทั้งด้านกายภาพและด้านเคมี การป้องกันรักษา ครอบคลุมไปถึงความสะอาด ปลอดภัยในการอุปโภคและบริโภคสินค้า

2) บรรจุภัณฑ์ช่วยเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ (Value Added) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมจะสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ได้ ผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน เมื่อนำไปใส่ในบรรจุภัณฑ์ที่แตกต่างกัน จะให้ภาพพจน์ในด้านคุณค่าแตกต่างกัน ระหว่างที่มีกล่อง มีซอง หรือไม่มีจะให้คุณค่าต่างกันทันที ผลิตภัณฑ์ที่มีบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสามารถนำจำหน่ายต่างถิ่นที่ไกลออกไป ทำให้ได้ราคาสูงขึ้น การเพิ่มคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์ด้วยบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมย่อมจะนำมาซึ่งกำไรที่สูงขึ้น จากการทำหน้าที่จำหน่ายในราคาสูงขึ้น สามารถลดต้นทุนประหยัดค่าใช้จ่ายด้านการเก็บรักษาและขนส่ง

3) บรรจุกิจกรรมช่วยสร้างความสะดวก (Conveniences) บรรจุกิจกรรมที่ดีจะต้องคำนึงถึงความสะดวกต่าง ๆ ในการกิน หรือใช้ผ้าที่ปิด-เปิดได้ง่าย เช่น ฝาเกลียว Flip Top ขวดน้ำยาล้างจานที่เจาะรูให้เทได้สะดวก ฝาอาหารกระป๋องที่มีห่วงดึงออกง่าย เป็นต้นการใช้บรรจุกิจกรรมที่มีน้ำหนักเบา เช่น กล่องบรรจุนม พลาสติกต่าง ๆ เป็นต้นบรรจุกิจกรรมสามารถสร้างความสะดวกในการผลิตได้ เช่น ภาชนะ กล่อง หีบห่อต่างๆ ที่วางซ้อนกันได้ เป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย

4) บรรจุกิจกรรมช่วยในการสื่อสารการตลาดได้ (Marketing Communication) รูปทรงลักษณะทางกายภาพของบรรจุกิจกรรมทำให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงลักษณะของสินค้า เป็นของแข็ง ของเหลว และ เป็นก๊าซ นอกจากนี้รายละเอียดต่าง ๆ ของสินค้าจะปรากฏอยู่บนบรรจุกิจกรรมได้ รวมทั้งตราสินค้า (Brand) บอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ บอกวิธีการใช้งาน บอกส่วนประกอบต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ ปริมาณ อายุ การใช้งาน คำเตือน หรืออาจมีรูปภาพประกอบ รวมทั้ง Bar code รวมทั้งหมดจะเป็นสื่อความหมายกับตลาดได้อย่างดีบนส่วนของบรรจุกิจกรรมที่เรียกว่า ฉลาก (Label) รายละเอียดที่ปรากฏบนบรรจุกิจกรรมจะช่วยสื่อข้อมูลของผลิตภัณฑ์ให้กับผู้บริโภคได้

5) บรรจุกิจกรรมช่วยส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) บรรจุกิจกรรมรูปทรงแปลก ๆ จะเรียกร้อยสายตาผู้บริโภคได้ดี สามารถสร้างความแตกต่างจากสินค้าของคู่แข่งได้

ศุมาลี ศูนย์นทรังสี และลาวัลย์ ฉัตรวิรุฬห์ (2541) กล่าวว่า บรรจุกิจกรรมเป็นภาชนะที่ใช้ห่อหุ้มผลิตภัณฑ์หรือสินค้า ปัจจุบันการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคมีได้ขึ้นอยู่กับชนิด และคุณภาพของสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับรูปแบบ และลักษณะของบรรจุกิจกรรมที่ห่อหุ้มอยู่ภายนอกสินค้านั้นด้วย

เสรี วงษ์มณฑา (2542) ได้กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง การมีสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายในราคาที่ผู้บริโภคยอมรับได้ และผู้บริโภคยินดีจ่ายเพราะมองเห็นว่าคุ้มค่า รวมถึงมีการจัดจำหน่าย กระจายสินค้าให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการซื้อหา เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ลูกค้าด้วยความพยายามจงใจให้เกิดความชอบในสินค้า และเกิดพฤติกรรมอย่างถูกต้อง และได้อธิบาย องค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย 4Ps ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง การมีสินค้าหรือบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อให้เกิดความพึงพอใจจากการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นหรือเกิดผลตอบแทนที่ผู้ซื้อคาดว่าจะได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ซึ่งผลิตภัณฑ์มีลักษณะที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนหมายรวมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สินค้าให้เลือก (Product Variety)

1.2 คุณภาพของสินค้า (Quality)

1.3 ลักษณะ (Feature)

1.4 การออกแบบ (Design)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1.5 ตราสินค้า (Brand Name)
- 1.6 การบรรจุหีบห่อ (Packaging)
- 1.7 ขนาด (Size) บริการ (Services)
- 1.8 การรับประกัน (Warranties)
- 1.9 การรับคืน (Returns)

2. ราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อยอมรับได้และยินดีจ่ายเพราะมองเห็นว่าคุ้มค่า โดยราคาราคาจะถูกกำหนดจากมูลค่าของสินค้านั้น และเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนซื้อขาย ซึ่งราคานั้นหมายรวมถึง องค์กรประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ราคาสินค้าในรายการ (List Price)
- 2.2 ส่วนลด (Discount)
- 2.3 ส่วนยอมให้ (Allowance)
- 2.4 ระยะเวลาในการชำระเงิน (Payment Period)
- 2.5 ระยะเวลาในการให้สินเชื่อ (Credit Terms)

3. การจำหน่าย (Place) หมายถึง การจัดหาแหล่งขาย กระจายสินค้าและการเลือกช่องทาง การจัดจำหน่ายเพื่อให้สินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้ซื้อ โดยต้องให้ความสะดวกแก่ผู้ซื้อ และสอดคล้องกับ พฤติกรรมการซื้อหา ซึ่งการจัดจำหน่ายนั้นหมายรวมถึง องค์กรประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 ช่องทาง (Channel)
- 3.2 ความครอบคลุม (Coverage)
- 3.3 การเลือกคนกลาง (Assortment)
- 3.4 ทำเลที่ตั้ง (Location)
- 3.5 สินค้าคงเหลือ (Inventory)
- 3.6 การขนส่ง (Transportation)

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการ ใ้ความพยายามจูงใจให้เกิดความชอบใน สินค้าและเกิดพฤติกรรมอย่างถูกต้อง หรืออาจหมายถึงกระบวนการติดต่อสื่อสารทางการตลาด (Marketing Communication Process) โดยใช้คนหรือใช้สื่อเพื่อเตือนความทรงจำ แจ้งข่าวสารและจูงใจจากผู้ซื้อที่มีศักยภาพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ขององค์กร

งามพิศ กุวัโรดม (2543) ได้ให้ความหมายว่า ภาชนะบรรจุ หมายถึง ภาชนะหรือ โครงสร้างใด ๆ ที่ใช้เพื่อบรรจุ ห่อหุ้ม และรวบรวมผลิตภัณฑ์ให้เป็นหน่วย เพื่อนำส่งผลิตภัณฑ์ถึง ผู้บริโภคในสภาพที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังรวมถึงฉลากและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการมัดหรือปิด ภาชนะบรรจุด้วย

ธนวรรณ แสงสุวรรณ (2544) กล่าวถึง ช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง เส้นทางในการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และกรรมสิทธิ์ไปยังตลาด ในช่องทางการจำหน่ายผู้ผลิตอาจจะใช้คนกลางเข้ามาช่วยในการจัดจำหน่ายหรือไม่ก็ได้ ตามความเหมาะสมและนโยบายของธุรกิจ

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2547) กล่าวว่า บรรจุกัญช์ หมายถึง บรรจุกัญช์อาจจะเป็น ก่อ่ง กระจป่อง ขวด ถุง และอื่น ๆ อีกมากมายหลายรูปแบบ หลายลักษณะ การบรรจุกัญช์มิใช่ใช้สำหรับอาหารเท่านั้น สิ่งของต่าง ๆ ที่เราซื้อตามห้างร้านจะอยู่ภายในบรรจุกัญช์ ไม่แบบใดแบบหนึ่งอาจจะเป็นก่อก่่งที่แข็งแรงที่ใช้สำหรับบรรจุโทรทัศน์ ก่อก่่งกระดาษเช็ดปาก ขวดบรรจุแชมพู และอื่น ๆ

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม (2547) ได้กล่าวว่า บรรจุกัญช์ที่ดีต้องเหมาะสมกับอาหารแต่ละชนิดแล้วยังช่วยคงคุณภาพและคุณลักษณะโดยรวมของตัวผลิตภัณฑ์อาหารให้ดีขึ้นไปตามที่ผู้บริโภคต้องการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2547) ให้ความหมายการหีบห่อหรือบรรจุกัญช์ว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและผลิตภาชนะบรรจุหรือสิ่งที่ห่อหุ้มผลิตภัณฑ์

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม (2547) ได้ระบุว่า บทบาทของบรรจุกัญช์ผลิตภัณฑ์อาหาร ช่วยในการถนอม ยืดอายุ และช่วยป้องกันคุ้มครองผลิตภัณฑ์อาหาร ช่วยลดการกระแทก การแตกหัก บอบสลายของผลิตภัณฑ์อาหาร ให้ข้อมูลทางโภชนาการแก่ผู้บริโภค ดึงดูดผู้บริโภคให้ซื้อสินค้าก่อให้เกิดความสะดวกและประหยัดเวลาประหยัดการขนส่ง

2.2 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ และปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

Cohen and Uphoff (1981) การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

United Nations (1981) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บริการเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือ โครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

กรรณิกา ชมดี (2524) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้าร่วมรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการ ควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกในสังคม ในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการ (Contribution) ให้บรรลุอุดมการณ์ของกลุ่มนั้น ในการมีส่วนร่วมมีในระดับรูปธรรมและนามธรรม

สุจินต์ ดาววิระกุล (2527) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตัวประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งปรารถนาหรือที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องมีใจเป็นการกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

ปกรณีย์ ปรียากร (2530) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เป็นการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ ซึ่งกระทำได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่า อะไรคือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน
- 2) เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นพื้นฐาน
- 3) เป็นผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
- 4) เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจ และเกิดแรงจูงใจในการที่จะสร้างกระบวนการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เพิ่มศักดิ์ มกรากิรมย์ (2543) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมต้องครอบคลุมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น ได้แก่ การร่วมคิดในการชี้ประเด็นปัญหา การตัดสินใจ การดำเนินการ การบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กฤษฎา วงษาสันต์ (2544) ได้กล่าวสรุปถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จากหลักการของสำนักงาน โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program - UNDP) โดยแบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 6 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นตอนที่ 1 ร่วมค้นหา ร่วมเรียนรู้
- 2) ขั้นตอนที่ 2 ร่วมคิด
- 3) ขั้นตอนที่ 3 ร่วมตัดสินใจ
- 4) ขั้นตอนที่ 4 ร่วมปฏิบัติ
- 5) ขั้นตอนที่ 5 ร่วมแก้ไขปัญหา
- 6) ขั้นตอนที่ 6 ร่วมติดตามประเมินผล

ขนิษฐา กาญจนรังสี (2544) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่ง การมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ต้องเป็นไปในรูปที่ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมกระทำให้เกิดผลของกิจกรรมที่เข้าร่วม มิใช่เป็นผู้ร่วมคิด ตัดสินใจ หรือผู้ได้รับผลประโยชน์เท่านั้น

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพและเสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรธมทิพย์ เพชรมาก (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไว้ในเอกสารประกอบการสอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองและชนบท โดยได้ข้อสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ได้แก่

1) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการ โครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางการกระจายข่าวสารข้อมูลไปยังประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจ และเพื่อให้มีกรให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกการตัดสินใจ

3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การประชุมระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (Technical Meeting)

4) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ การประชาคมและคณะกรรมการจัดประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบอย่างชัดเจน

5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการ โดยการเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

6) การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงการป้องกันและแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและการป้องกันสิทธิของตนเองอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้หลักเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่ม องค์การ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

สรุปการมีส่วนร่วม คือ บุคคลทุกคนในกลุ่มและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการออกความเห็น เรียนรู้ ระดมความคิด เพื่อได้มติในการตัดสินใจและวางแผนการกำหนดทิศทาง ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม ให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

2.3 แนวคิดทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สุภางค์ จันทวานิช (2531) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกัน คือ การปฏิบัติการ (Action) ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่งานวิจัยจะต้องดำเนินการ และคำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึงการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัยในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์อันใดอันหนึ่งแล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจและดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย โดยมีความหมายถึงวิธีการที่ให้ผู้ถูกวิจัยหรือชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ระบุปัญหา การช่วยให้ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้น ๆ การวิจัยแบบนี้เป็นวิธีการที่สนับสนุนให้ชาวบ้านหรือตัวแทนในชุมชนเป็นคนสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและชุมชน โดยร่วมกันวางแผน กำหนดการดำเนินงานตามแผน ปฏิบัติตามแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการ

แก้ไขปัญหาก็ได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาผลงานวิจัยและกระบวนการวิจัยในตัวของมันเอง

สุนทร สุนันท์ชัย และวิศนี สิตตระกูล (2534) ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) จะก่อให้เกิดมิติใหม่ที่มีจะไม่มีในการวิจัยทางวิชาการทั่วไป โดยเปรียบเทียบในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบการวิจัยวิชาการกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

แบบวิชาการ	แบบ PAR
- อาศัยหัวข้อเรื่อง	- อาศัยกระบวนการ
- ผู้เขียน	- ผู้ร่วมการวิจัย (รวมผู้ถูกวิจัย)
- พิสูจน์สมมติฐาน	- การร่วมกันหาสมมติฐาน
- หลีกเลี่ยงความลำเอียงในคุณค่า (Value-bias)	- รวมความลำเอียงในคุณค่าเข้าไว้ด้วยกัน

ขนิษฐา กาญจนสินนท์ (2536) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การวิจัยที่พยายามศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งการดำเนินการประเมินผล โดยที่ทุกขั้นตอนดังกล่าวมีสมาชิกชุมชนเข้าร่วมด้วย อันเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาตนเองในการทำงาน

สุกลางค์ จันทวานิช (2542) ได้อธิบายถึงการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหา การดำเนินการ การติดตามผล จนถึงขั้นประเมินผล และถือว่าชาวบ้านเป็นผู้ที่รู้ดีเท่า ๆ กับนักวิจัยหรือนักพัฒนาในการกำหนดปัญหา และการเลือกปฏิบัติการใด ๆ ก็ตามที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ปัญหาของการวิจัยจึงเริ่มจากชาวบ้าน ไม่ใช่จากสมมติฐานของผู้วิจัย หรือนักพัฒนาแต่ฝ่ายเดียว จะเห็นว่าทั้งสามฝ่าย คือ ชาวบ้าน นักวิจัย และนักพัฒนา ต่างมีบทบาทเท่าเทียมกันในการร่วมกำหนดปัญหา และทางเลือกแนวทางปฏิบัติการ การวิจัยนี้จะเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เชิงทฤษฎี และระเบียบวิธีของนักวิจัย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของนักพัฒนา และความต้องการกับความรอบรู้ของชาวบ้าน

ขนิษฐา กาญจนรังสี (2544) ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ การวิจัยเริ่มต้นจากสถานการณ์ที่เป็นจริงในขณะหนึ่ง เคลื่อนที่ไปยังสถานการณ์ที่ควรจะเป็นในอนาคต ซึ่งไม่อาจทำนายได้ โดยการเคลื่อนที่ดังกล่าวเกิดขึ้นได้ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงเองในสถานการณ์นั้น ถูกกระทบจากเหตุการณ์แวดล้อมนอกกระบวนการวิจัย และเกิดจากกระบวนการวิจัย รวมทั้งผู้ร่วมในการวิจัยเอง การเกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงจะต้องถูกเก็บมาเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ และตัดสินใจในการเคลื่อนไหวของกิจกรรมต่อ มาใน กระบวนการวิจัยเสมอ ดังนั้น กระบวนการวิจัยจึงต้องมีลักษณะยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนได้ การกำหนดเวลาอาจคลาดเคลื่อนไม่มีความแน่นอน สภาพปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหา และกิจกรรม แก้ไขปัญหาไม่สามารถกำหนดไว้ล่วงหน้าได้

2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีความเชื่อว่าคนทุกคนมีศักยภาพ และความสามารถในการคิดและการทำงานร่วมกัน เพื่อชุมชนที่ดีขึ้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญเช่นเดียวกับภูมิปัญญาของนักวิจัย นักวิชาการ หรือ นักพัฒนา และทุกสิ่งทุกอย่าง ในชุมชน ทั้งเรื่องของความรู้ ความชำนาญ ทรัพยากรที่มีอยู่ และ จะหาได้ในอนาคตจะต้อง ได้รับการจัดสรรอย่างเท่าเทียมกัน

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จะต้องเริ่มจากความรู้อีกของคนที่มีความรู้เกี่ยวกับปัญหา หรือความต้องการของชุมชน แล้วเคลื่อนสู่การสร้างเข้าใจ และการกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเองและชุมชน ทั้งในมิติของปัญญา จิตใจ และกายภาพ

4. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและไม่สิ้นสุดในวงจร แต่เป็นการเริ่มเพื่อนำไปสู่วงจรใหม่ ซึ่งเป็นวงจรของการแสวงหาความรู้และการกระทำ โดยวงจรนี้จะดำรงอยู่และดำเนินต่อไปได้ตราบเท่าที่คนในชุมชนยังสามารถมีส่วนร่วมกันวิจัย

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา (Journey of Development) โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับสังคม โดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัย ซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่าง ๆ สะท้อนความคิดเห็น และความต้องการของตน ทรัพยากรที่มีอยู่ อุปสรรคและปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิทธิฉัฐ ประพุทธนิตติสาร (2547) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่น่าจะเหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนา หรือแก้ปัญหาของคนที่อยู่กับปัญหาในบริบทชุมชน โดยมีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ฝ่าย ฝ่ายแรก คือ ชาวบ้าน อันประกอบด้วย แกนนำ กลุ่มผู้ที่อยู่กับปัญหา ฝ่ายที่สอง นักพัฒนาที่มีภารกิจในชุมชน ทั้งที่มาจากหน่วยของรัฐ หน่วยงานพัฒนาเอกชน หรือจากองค์กรศาสนา การกุศลต่าง ๆ ฝ่ายที่สาม นักวิชาการที่เป็นนักวิจัย ผู้ต้องการแสวงหาคำความรู้แบบใหม่ เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน โดยมีกระบวนการที่เฉพาะเจาะจง (Specific Paradigm) กับปัญหาหนึ่ง และเชื่อว่า เป้าหมายคือ การ แก้ไขปัญหาและการพัฒนาใหม่หรือปรับปรุงข้อค้นพบทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวทางที่ จะทำให้เกิดทฤษฎีที่เหมาะสมกับปัญหา รวมทั้งมีวิธีการวิจัย และจริยธรรมทางการวิจัยที่เหมาะสม ทั้งสามฝ่ายร่วมใช้กระบวนการ PAR เพื่อทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาขีด ความสามารถในการวิเคราะห์ และจัดการแก้ปัญหาของกลุ่มผู้ที่อยู่กับปัญหาให้ประสบความสำเร็จ อย่างยั่งยืน โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม จะเน้นการยอมรับ หรือความเห็นพ้องจาก ชาวบ้านเป็นสำคัญ

ไพโรจน์ ชลารักษ์ (2548) ยังได้กล่าวถึงขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ว่า หากพิจารณาในรูปของกระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ สามารถระบุได้ ตามลำดับขั้นหรือกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้หลายขั้นตอน ซึ่งช่วยให้เห็น บทบาทหน้าที่ของผู้เข้าร่วมการวิจัยแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน และในทางปฏิบัติ กระบวนการวิจัย ต้องดำเนินไปโดยความร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบสิ้น กระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นการศึกษาบริบท ในขั้นนี้ นักวิจัยจะทำการกำหนดพื้นที่หรืออาณาบริเวณที่จะ ทำการศึกษาวิจัยเพื่อทำประชาคม โดยมีนักพัฒนาประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วม และ ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย
2. ขั้นกำหนดปัญหา นักวิจัยสรุปคำถามหรือปัญหา รวมทั้งอธิบายเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหมาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เห็นภาพและเกิดความเข้าใจตรงกัน ส่วน นักพัฒนาทำความเข้าใจประเด็นปัญหาและมองถึงผลของการวิจัยได้อย่างชัดเจน ครอบคลุมส่วน เกี่ยวข้องอื่น ๆ และชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็นและความต้องการ ซึ่ง โดยความเป็นจริงแล้ว การวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นหรือสอดคล้อง กับความต้องการพัฒนาที่ประสงค์ได้นั้น ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นการที่นักวิจัยจะต้องสร้างความสัมพันธ์กัน ดีกับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการสร้างความตระหนักในบทบาทและความสำคัญของการ

มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ขั้นการกำหนดปัญหาพร้อมกับชาวบ้านในชุมชน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการให้เกิดผลอย่างแท้จริง ก่อนจะเริ่มดำเนินงานในขั้นตอนอื่น

3. **ขั้นการวางแผนปฏิบัติงานวิจัย** ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัยให้ชัดเจน รวมทั้งระบุว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยแต่ละฝ่ายจะมีส่วนร่วมอะไร อย่างไร และเมื่อใดบ้าง พร้อมทั้งแผนการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการวิจัย ส่วนนักพัฒนาจะเข้าร่วมปฏิบัติการวิจัย โดยติดตามผลการดำเนินงานวิจัยทุกขั้นตอน และคอยตรวจสอบผลของการดำเนินงานว่ามีสิ่งใดที่ผิดพลาด หรือไม่เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมาย หรือมีสิ่งใดที่เกิดแทรกซ้อนขึ้นมาหรือไม่ โดยชาวบ้านนั้น จะเข้ามามีส่วนร่วมลงมือในการปฏิบัติงานวิจัยตามแผน และตรวจสอบผลว่าพึงพอใจหรือไม่

4. **ขั้นการติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุง** รวมทั้งการแก้ไขระหว่างกระบวนการปฏิบัติงานวิจัย ในขั้นนี้ นักวิจัยมีส่วนร่วมโดยการพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยข้อมูลจากทุกฝ่าย แล้วนำมาทำการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย โดยนักพัฒนาจะเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานวิจัยและประเมินว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และประชาชนหรือชาวบ้านจะเข้าร่วมด้วยการรับรู้ถึงการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานตามที่นักวิจัยกำหนด รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่แสดงถึงความพึงพอใจและความสำเร็จของการดำเนินการวิจัย

5. **ขั้นการสรุปผลการวิจัย** นักวิจัยจะทำการสรุปผลการวิจัย และเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยออกเผยแพร่ นักพัฒนามีส่วนร่วมด้วยการรับทราบและตรวจสอบประเมินผลการวิจัยว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง โดยชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับผลของการวิจัยว่าพึงพอใจและได้ผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และแสดงความคิดเห็นอื่นประกอบข้อมูลด้วยว่าเพราะเหตุใด

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรียะดา ภัทรสังฆธรรม (2546) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองที่เน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของเด็กวัยเรียนโรคหอบหืด พบว่า พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเด็กวัยเรียนโรคหอบหืดภายหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองที่เน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเด็กวัยเรียนโรคหอบหืดในกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองที่เน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวสูงกว่าที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กนก กุณาง (2548) ศึกษาปัญหาการบริหารจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาการบริหารจัดการด้านตลาดจากเอกสาร นโยบายรัฐบาล เสนวนโยบายกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลที่อยู่ในพื้นที่การวิจัย สร้างรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านตลาดแบบมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดำรวจปัญหาการบริหารจัดการด้านการตลาดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชนวรรณ เชาว์วาทิน (2550) ศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการตลาดของสับปะรดภูเก็ตในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะศึกษาปัญหาอุปสรรคด้านส่วนประสมทางการตลาดของสับปะรดภูเก็ตพบว่าผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ขายในลักษณะเป็นผลสด ในการส่งจำหน่ายเกษตรกรไม่มีการใช้บรรจุภัณฑ์อย่างเป็นทางการมากนัก การกำหนดราคาจะมาจากสามทางคือ ราคาที่ถูกกำหนดโดยกลุ่มพ่อค้าคนกลาง ราคาที่ถูกกำหนดโดยโรงงานอุตสาหกรรมที่รับซื้อ และเกษตรกรเป็นผู้ตั้งเองที่จำหน่าย เกษตรกรยังขาดการวางแผนการผลิตร่วมกัน ทำให้ผลผลิตบางฤดูเกิดภาวะล้นตลาดและบางฤดูผลผลิตขาดตลาด อีกทั้งยังขาดอำนาจต่อรองด้านราคากับพ่อค้าคนกลางและทางโรงงานรับซื้อ ผลการศึกษาช่องทางการจัดการจำหน่ายพบว่า การกระจายสินค้ายังคงมีเพียง 3 ทาง คือ ผ่านพ่อค้าคนกลาง ผ่านโรงงานอุตสาหกรรม และจำหน่ายบริเวณข้างถนนพหลโยธิน ผลการศึกษาด้านการส่งเสริมการตลาดพบว่าเกษตรกรทำการส่งเสริมการตลาดน้อยมาก โดยส่วนใหญ่ที่ทำการส่งเสริมจะเป็นลักษณะการขายโดยใช้บุคคลในการบอกรายละเอียดถึงตัวผลิตภัณฑ์และการจัดทำป้ายโฆษณาบอกกล่าวถึงสินค้า

พิฑูรย์ แก้วใส (2551) แนวทางการพัฒนาการตลาดปุ้ทะเลมีชีวิตในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผลการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพการตลาดของผู้ประกอบการค้าปุ้ทะเลมีชีวิตในอำเภอแม่สอดจังหวัดตาก ทำการวิจัยแยกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ปุ้ทะเลมีชีวิตที่จำหน่ายในอำเภอแม่สอดจะนำเข้ามาจากประเทศเมียนมาร์และจะกระจายไปยังตลาดสด แหล่งท่องเที่ยวและตามร้านอาหาร และส่งต่อไปยังต่างประเทศ คือ ประเทศเวียดนาม กัมพูชา เพื่อนำไปเลี้ยงเป็นปูนิ่ม ลักษณะของปุ้ทะเลมีชีวิตที่ผู้ซื้อต้องการส่วนใหญ่เป็นปุ้ทะเล และปุ้ไข่ 2) ด้านราคา การกำหนดราคาปุ้ทะเลมีชีวิตจะกำหนดตามขนาด ประเภท ปริมาณการนำเข้าปุ้ทะเลมีชีวิต และความต้องการของผู้ซื้อ 3) ด้านการจำหน่าย ปุ้ทะเลมีชีวิตที่จำหน่ายในอำเภอแม่สอดส่วนใหญ่จะมีการจำหน่ายกันแบบค้าส่ง (ห้างหุ้นส่วนจำกัด) มีน้อยรายที่จำหน่ายแบบค้าปลีกตามแหล่งท่องเที่ยว ตลาดริมเมยส่วนใหญ่จะเป็นชาวเมียนมาร์มากกว่าชาวไทย 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด การค้าปุ้ทะเลมีชีวิตในอำเภอแม่สอดนั้นเป็นการค้าแบบผูกขาด มีลูกค้าประจำ จึงไม่มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล และมีการแข่งขันมากกว่าการส่งเสริมการตลาด

ทิพวรรณ แสงเหลือ (2553) ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยฐานข้อมูลประกอบไปด้วยข้อมูลบริบทพื้นที่ทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรทางสังคมและวัฒนธรรม ความรู้ภูมิปัญญาในพื้นที่ กลุ่มองค์กรชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง และได้ทำการจัดเก็บข้อมูลในเล่มเอกสารและซีดีรอมตามความต้องการใช้งานของเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง กระบวนการสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาฐานข้อมูลของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาบริบทชุมชนและพัฒนาโจทย์ร่วมกับชุมชน 2) ค้นหาทีมวิจัยชุมชน 3) ทำความเข้าใจกับทีมวิจัยและผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับโครงการวิจัย 4) ออกแบบกระบวนการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม 5) การดำเนินการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม 6) แลกเปลี่ยนกระบวนการเก็บข้อมูลระหว่าง 4 พื้นที่ 7) การศึกษาดูงาน 8) รวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลแบบมีส่วนร่วม และ 9) การจัดทำฐานข้อมูลของเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดระยอง

อภิชาติ ไจอรีย์ (2554) ได้ศึกษากระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหลักสูตรค่ายเยาวชนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านพุเตย อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาหลักสูตรมี 6 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ 4) การมีส่วนร่วมในการระดมทุน 5) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลและตรวจสอบ 6) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ นำไปสู่การพัฒนาเป็นหลักสูตร ค่ายเยาวชนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านพุเตย ในชื่อ “โครงการค่ายเยาวชนนักอนุรักษ์ มัคคุเทศน์น้อย”

ปัทิตตา สถาปนากัทร์ (2554) ศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอาชีพเพาะเห็ดฟางของเกษตรกร ตำบลตะพง จังหวัดระยอง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) พบว่าเกษตรกรผู้เพาะเห็ดฟางประสบปัญหาโรคราขาวทำให้ผลผลิตตกต่ำ เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องของปัญหา ผู้วิจัยจึงเริ่มทบทวนความรู้ ปัญหา แต่การแลกเปลี่ยนกันภายในทีมงานวิจัยไม่พอดต่อข้อมูลต่างๆ ดังนั้นจึงใช้วิธีพาทีมศึกษาดูงาน สัมภาษณ์สอบถาม และแลกเปลี่ยนถึงเทคนิควิธีการตลอดจนแนวคิดต่างๆกับบุคคลภายนอกกลุ่มเพื่อเพิ่มความรู้ใหม่ โดยได้นำความรู้ใหม่มาร่วมกันวิเคราะห์ และเชื่อมโยงกับความรู้เดิม เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านปฏิบัติโดยทีมวิจัยได้นำความรู้ใหม่ไปเรียนรู้ปฏิบัติ ปรับใช้และนำผลการทดลองกลับมาร่วมกันแลกเปลี่ยนจนได้ข้อสรุปเป็นความรู้ที่เหมาะสมของตนเอง ได้แก่ ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อระบบการผลิต คือ สภาพโรงเรือนการคัดสรรวัตถุดิบในการผลิต และขั้นตอนการผลิต ซึ่งผลจากการปรับเปลี่ยนทำให้ปริมาณผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เลิศฤทธิ์ ทรัพย์เฉลิม (2554) ศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทำสวนผลไม้ของเกษตรกร จังหวัดระยอง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เริ่มจากการศึกษาบริบทชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ปัญหา ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กันระหว่างนักวิจัย เกิดเป็นการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนแนวคิด เกิดความเชื่อมั่นในแนวทางการใช้สารชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมี เป้าหมายเพื่อลดต้นทุนการผลิตและการพึ่งพาตนเอง เน้นการพัฒนาแบบองค์รวม

จากการศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาตลาดของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมได้ร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกันวิเคราะห์ประเมินผล และร่วมกันรับผลประโยชน์ จะทำให้เกิดการพัฒนาตลาดตรงกับความต้องการ โดยตรงกับประเด็นและความต้องการของกลุ่มเกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ วิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเสริมด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ โดยประเมินความพึงพอใจ ผู้บริโภคส้มโอ ณ วังศุโขทัย และสมาชิกกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม ตาม ขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน วิจัย
- 3.2 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินงานวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็น 3 ระยะ

3.1.1 ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-Research Phase)

ในระยะนี้เป็นการเตรียมชุมชน เพื่อให้มีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย โดยขั้นตอนนี้มุ่งเน้นที่จะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ ร่วมวิจัย ซึ่งได้มีการนัดประชุมกลุ่ม โดยมีเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร จากสำนักงานเกษตรจังหวัด เป็นสื่อกลาง ซึ่งมี ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ลงพื้นที่ไปทำความรู้จัก พบปะสัมผัสทัศนคติพูดคุยกับชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

1.2 ประชุมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีกระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านส้มโอของกลุ่ม พบว่า กลุ่มยังมีปัญหาและยังต้องการพัฒนาด้านการตลาดส้มโอ

1.3 เผยแพร่แนวคิด ชี้แจงกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อให้กลุ่มและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ เข้าใจขั้นตอนและสามารถ ปฏิบัติตามขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 กำหนดแนวทางร่วมกัน เสนอแนวทางพัฒนาการตลาดเพื่อแก้ปัญหาโดยการ

เพิ่มทางเลือกใหม่ ๆ ด้านการตลาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 นำเสนอโครงการ จัดเวทีประชุมเพื่อให้นักวิจัยได้นำเสนอโครงการแก่กลุ่มพัฒนาคุณภาพสัมโ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้มีการทบทวนแนวทางของกลุ่มอีกครั้ง

3.1.2 ระยะดำเนินการวิจัย

2.1 ชี้แจงโครงการแก่กลุ่ม เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

2.2 ประสานงบประมาณและหน่วยงานสนับสนุนดำเนินการใน โครงการกิจกรรมที่ระบุไว้ในแผน แสวงหาช่องทางหน่วยงานสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 นำแผนไปปฏิบัติ

2.3.1 กำหนดทีมปฏิบัติงาน โดยมอบหมายแบ่งความรับผิดชอบดำเนินงาน ซึ่งผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมจะกระจายไปยังสมาชิกทุกคน

2.3.2 ปฏิบัติการตามแผน เป็นระยะที่นักวิจัย กลุ่มเกษตรกร ภาครัฐ และเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตามที่ได้วางแผนเอาไว้

2.4 ติดตาม การดำเนินงาน กลุ่มเกษตรกรจะจัดทีมงานดำเนินงานติดตามการทำงานของกรปฏิบัติการว่าเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดเอาไว้หรือไม่ กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

2.5 รายงานความก้าวหน้า การรายงานผลจะจัดประชุม เพื่อให้นักวิจัย กลุ่มเกษตรกร ภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงความคืบหน้าของการวิจัยว่ามีความคืบหน้าอย่างไรบ้าง

3.1.3 ระยะสิ้นสุดการดำเนินการ

3.1 สำนวความเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม หลังทำกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยจะทำการสำรวจการเปลี่ยนแปลง เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น

3.2 นำเสนอผลงานโดยสรุปในที่ประชุมเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยสู่กลุ่ม

3.3 ประเมินผลช่องทาง ตลาดที่ผ่านการ ส่งเข้า โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ฯ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดช่องทางการจำหน่าย และจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับช่องทางจำหน่ายนั้น ๆ

3.4 ประเมินผลรวม โดยประเมินความพึงพอใจจากสมาชิกกลุ่มพัฒนาคุณภาพสัมโ จังหวัดสมุทรสงครามเพื่อ การดำเนินงานเสร็จสิ้น และนำเสนอผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการตัดสินใจดำเนินธุรกิจต่อไปของกลุ่ม

3.2 เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาด ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้ คือ

1. ผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมการวิจัยด้วย
2. จัดการสนทนากลุ่ม ให้สมาชิกในวงสนทนาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องการพัฒนาตลาดส้มโอของกลุ่ม
3. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีการกำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับตลาดส้มโอของกลุ่ม เพื่อให้ได้คำตอบอย่างละเอียดครบถ้วนที่สุด
4. ประชุมระดมสมอง เพื่อให้นักวิจัยร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อตัดสินใจในการพัฒนาตลาด
5. จัดเวทีชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการพัฒนาตลาดส้มโอ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
6. จัดศึกษาฐาน เพื่อให้กลุ่มมีความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาตลาดส้มโอเพื่อนำไปพัฒนาตลาดของกลุ่ม
7. อุปกรณ์ ที่ใช้ เช่น กล้องถ่ายรูป ช่วยในการบันทึกภาพกิจกรรม ที่ปฏิบัติเพื่อเก็บรายละเอียดของงานไว้เป็นหลักฐาน สมุดบันทึก เพื่อจดบันทึกตารางงาน ตารางนัดหมาย
8. แบบประเมินความพึงพอใจ โดยมีคะแนนความพึงพอใจตั้งแต่ 0 ถึง 10 คะแนน (เสวลักษณ์ กิตติประภัสร์และคณะ 2553) 0 คือ ไม่มีความพึงพอใจ ไปจนถึง 10 คือ มีความพึงพอใจมาก แบบประเมินความพึงพอใจมี 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 ประเมินความพึงพอใจผู้บริโภคร่วมส้มโอ ณ วังสุโขทัย ประเมิน 4 ด้านคือ ด้านบรรจุภัณฑ์ ด้านลักษณะของเนื้อส้มโอ ด้านรสชาติ และด้านคุณประโยชน์ของการรับประทานส้มโอ โดยแบบประเมินความพึงพอใจ ได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และผู้เชี่ยวชาญจากอาจารย์สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร และอาจารย์จากสาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

ชุดที่ 2 ประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม ประเมิน 4 ด้านคือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการร่วมติดตามประเมินผล โดยทำการแบบประเมินความพึงพอใจ ได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และผู้เชี่ยวชาญจากอาจารย์สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 กลุ่มประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินโครงการวิจัยกับกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม มีสมาชิก 50 ราย (กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ.2556) ในกระบวนการทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ภาคส่วนคือภาคเกษตรกร ภาครัฐและนักวิจัยโดยภาคเกษตรกรได้อาสาสมัคร คือ ผู้นำกลุ่มนางฉนวนจิต บุตราชและสมาชิกกลุ่มจำนวน 15 ราย ในส่วนของผู้แทนภาครัฐ มาจากสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม คือนายวันชัย คงงาม หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ ร่วมทำการวิจัยกับผู้วิจัย

การประเมินความพึงพอใจ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

- 1) ประเมินผู้บริโภคส้มโอ ฦวังสุโขทัยโดยสุ่มแบบเจาะจงจากหัวหน้าฝ่ายงานต่างๆ จำนวน 41 ราย
- 2) ประเมินสมาชิกกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งหมด 50 ราย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดระบบ แยกแยะ เชื่อมโยงทำความเข้าใจ และสรุปตามระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช. 2542) ส่วนข้อมูลที่ได้จากการจัดเวที ทำการวิเคราะห์ในเวทีประชุมแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อสรุป เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการวิจัยกับกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม การวิจัยครั้งนี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ เดือน สิงหาคม 2554 ถึง มีนาคม 2556

การประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ค่า $\bar{X}$ และค่า S.D.แปลผลระดับความพึงพอใจ โดยมีเกณฑ์ระดับความพึงพอใจ (สำนักทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. 2556) แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ

คะแนนช่วง	0.01 - 3.39	พึงพอใจน้อย
คะแนนช่วง	3.40 - 6.69	พึงพอใจปานกลาง
คะแนนช่วง	6.70 - 10.00	พึงพอใจมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นเครื่องมือในการศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอผลการดำเนินงานเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะเตรียมการวิจัย

ในระยะนี้เป็นการเตรียมความพร้อมระหว่างผู้วิจัยกับเกษตรกรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย โดยมุ่งเน้นการทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับเกษตรกร ได้มีการนัดประชุมกลุ่ม โดยมีเจ้าหน้าที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จากสำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นสื่อกลาง ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สืบหาพื้นที่การวิจัย กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผศ.ดร.ธำรงค์ เมฆโหรา ทำความรู้จักเกษตรกร ในวันที่ 17 สิงหาคม 2554 (ภาพที่ 4.1) พร้อมกับ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พูดคุยกับสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกัน ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การทำวิจัย ในครั้งนี้ พร้อมนัดหมายการประชุมกลุ่ม การลงพื้นที่พูดคุยทำให้ทราบว่ากลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม มีสมาชิกจำนวน 50 ราย แบ่งออกเป็นอำเภอเมือง 6 ราย อำเภอบางคนที 23 ราย อำเภออัมพวา 21 ราย ในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อแก้ปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น แก้ปัญหาต้นทุนสูง แรงงานในพื้นที่น้อย คุณภาพไม่ดี ราคาผลผลิตต่ำ จนสามารถพัฒนาผลผลิตส้มโอให้ได้คุณภาพผ่านมาตรฐาน Good Agricultural Practice : GAP แต่กลุ่มเกษตรกร มีความต้องการพัฒนาด้านการตลาด เพิ่มช่องทางการตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับส้มโอมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่ การทำวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร

และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผศ.ดร.ธำรงค์ เมฆโหรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 ประชุมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างกลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัยและภาครัฐ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านส้มโอของกลุ่มพบว่าสถานการณ์ตลาดส้มโอของกลุ่ม มีประเด็นที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

การตลาดในปัจจุบันของ กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอมีแหล่งช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ช่องทางตลาดในประเทศ คือ สยามพารากอน ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานเทศกาลส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงคราม ช่องทางตลาดต่างประเทศ คือ จีน และฮ่องกง กลุ่มตลาดต่างประเทศที่ซื้อเป็นกลุ่มชาวเชื้อสายจีน เพราะว่าคนจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับส้มโอว่าเป็นผลไม้มงคล นิยมใช้ไหว้บรรพบุรุษและไหว้เทพเจ้า ในช่วงเทศกาลตรุษจีนและสารทจีน

อย่างไรก็ตามทางกลุ่มยังมีความต้องการพัฒนาการตลาด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ เกษตรกรต้องการพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ เช่น มีบรรจุภัณฑ์กล่องหรือถุง มีลักษณะใหม่ ๆ กับผลิตภัณฑ์ทั้งส้มโอผลสดและผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปแล้ว ด้านช่องทางการตลาด เกษตรกรต้องการยกระดับตลาด พัฒนาเพิ่มช่องทางการตลาด และมีตลาดที่รับซื้อส้มโอมากขึ้น ด้านราคา เกษตรกรต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

1.3 เผยแพร่แนวคิด ชี้แจงกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องรับรู้ เข้าใจขั้นตอนและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุภางค์ จันทวานิช. 2531)

1.4 กำหนดแนวทางร่วมกัน เสนอแนวทางพัฒนาตลาดเพื่อแก้ปัญหาโดยการเพิ่มทางเลือกใหม่ ๆ ด้านการตลาด ที่ประชุมมีข้อเสนอต่าง ๆ มากมาย มีการยกตัวอย่างตลาดที่ต้องการ ได้แก่ การเพิ่มร้านค้าปลีกตามริมถนนเส้นทางหลักๆ ในจังหวัด การฝากขายสินค้าของกลุ่มกับร้านค้าปลีกในปั๊มน้ำมัน การส่งห้างสรรพสินค้าอื่นๆเพิ่ม รวมทั้งผู้วิจัย ได้มีข้อมูลเกี่ยวกับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ จึงนำเสนอให้ทางกลุ่มได้พิจารณาช่องทางการตลาดด้านนี้เพิ่ม โดยโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ มีแนวทางการดำเนินงานแนวทางหนึ่งที่เป็นการส่งเสริมอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ครอบครัวมีรายได้พอเพียงในการดำรงชีพ ได้แก่ ส่งเสริมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เช่น การแปรรูปผลผลิตเกษตร หัตถกรรม ศิลปะประดิษฐ์ ฯลฯ ของกลุ่มเกษตรกรมาจำหน่ายได้ ในการประชุมครั้งนี้ทั้งกลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัยและภาครัฐ ลงความเห็นในเวทีประชุมว่า จะพัฒนายกระดับตลาดสินค้า เพื่อนำสินค้าไปจำหน่าย ณ ห้องเครื่องพระที่นั่งอัมพรสถาน ในโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ ณ วงศุโขทัย ซึ่งทุก ๆ ฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาค (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2546)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 นำเสนอโครงการ จัดเวทีประชุมเพื่อนักวิจัยได้นำเสนอผลิตภัณฑ์เข้าใน โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ (ภาพที่ 4.2) โดยมติในที่ประชุมของกลุ่มเกษตรกรลงความเห็นเป็นเอกฉันท์ให้นำเสนอผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 ชนิดด้วยกัน คือ

1.5.1) ผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงคราม ผลสด

1.5.2) ผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงคราม แคะเนื้อบรรจุถาดพร้อม

รับประทาน

1.5.3) ผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอหยี

1.5.4) ผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอเชื่อม

1.5.5) ผลิตภัณฑ์ส้มแก้ว

ภาพที่ 4.2 นักวิจัยนำเสนอผลิตภัณฑ์แก่โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ

2. ระยะดำเนินการวิจัย

2.1 ชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงานเพิ่มช่องทางการตลาด ผ่านทางโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ แก่สมาชิกกลุ่ม ที่ทางกลุ่มจะดำเนินการเสนอผลิตภัณฑ์ส้มโอแก่ห้องเครื่องพระที่นั่งอัมพรสถาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันก่อนดำเนินงานในภาพรวม และร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ส้มโอแคะเนื้อบรรจุถาด จากส้มโอบรรจุถาดขนาดใหญ่ มาเป็นส้มโอบรรจุถาดขนาดพอรับประทานได้เพียง 1 คน (ภาพที่ 4.3)

ภาพที่ 4.3 ร่วมกันปรึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อบรรจุถาด พร้อมรับประทาน

2.2 ประสานงบประมาณและหน่วยงานสนับสนุน ก่อนดำเนินการในโครงการกิจกรรมที่ระบุไว้ในแผน ค้นหาช่องทางหน่วยงานสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 จัดทำเอกสาร โดยร่วมกันทั้งกลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัย และตัวแทนจากภาครัฐ มีการทบทวนแนวทางของกลุ่มอีกครั้ง ในครั้งนี้ นักวิจัยจะอธิบายรายละเอียดและเอกสารของโครงการที่กลุ่มจะนำเสนอ คือ

เอกสารรับรองของกลุ่มที่เจ้าหน้าที่รัฐออกให้
ใบเสนอผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ทางกลุ่มได้เสนอผลิตภัณฑ์ จำนวน 6 รายการด้วยกัน คือ

ผลิตภัณฑ์ ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด (ภาพที่ 4.4)

ผลิตภัณฑ์ ส้มโอแกะเนื้อบรรจุถาดพร้อมรับประทาน (ภาพที่ 4.5)

ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอหีบบรรจุถุง (ภาพที่ 4.6)

ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอหีบบรรจุกล่อง (ภาพที่ 4.7)

ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอเชื่อม (ภาพที่ 4.8)

ผลิตภัณฑ์ ส้มแก้ว (ภาพที่ 4.9)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอขาวใหญ่ สมุทรสงคราม

๑. ผลิตภัณฑ์ – ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด
๒. ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ ๐๘๑ – ๗๓๖๔๓๐๑
โทรสาร ๐๓๔ – ๗๕๗๐๗๕
๓. มาตรฐานการรับรอง : GAP กษ ๐๓-๐๒-๓๖๐๘-๘๐๕๔-๑๓๖
๔. น้ำหนักสุทธิ : ขนาด ๑.๔-๑.๖ กก. /ผล
: ขนาด ๑.๖-๑.๘ กก. /ผล
: ขนาด ๑.๘-๒.๐ กก. /ผล
๕. อายุการเก็บ : ๑ เดือน
๖. ราคา : ขายส่งขนาด ๑.๔-๑.๖ กก. /ผล ราคา ๖๐ บาท/ผล
: ขายส่งขนาด ๑.๖-๑.๘ กก. /ผล ราคา ๗๐ บาท/ผล
: ขายส่งขนาด ๑.๘-๒.๐ กก. /ผล ราคา ๘๐ บาท/ผล
๗. การขนส่ง โดยรถยนต์ขนส่ง
๘. กำลังการผลิต ๑,๐๐๐ ผล/สัปดาห์

ภาพที่ 4.4 ใบเสนอผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอขาวใหญ่ สมุทรสงคราม

๑. ผลิตภัณฑ์ – ส้มโอแกะเนื้อบรรจุถาดพร้อมรับประทาน
๒. ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ ๐๘๑ – ๗๓๖๔๓๐๑
โทรสาร ๐๓๔ – ๗๕๗๐๗๕
๓. มาตรฐานการรับรอง : GAP กษ ๐๓-๐๒-๓๖๐๘-๘๐๕๔-๑๓๖
๔. จำนวนบรรจุ : ๑ กิโลกรัม / ถาด
๕. อายุการเก็บ : ๒ วัน
๖. ราคา : ๑๐ / ถาด
๗. การขนส่ง : โดยรถยนต์
๘. กำลังผลิต : ๒,๐๐๐ ถาด / ครั้ง

ภาพที่ 4.5 ใบนเสนอผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อบรรจุถาดพร้อมรับประทาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอขาวใหญ่ สมุทรสงคราม

๑. ผลิตภัณฑ์ – เปลือกส้มโอหยี
๒. ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๙ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ ๐๘๑ – ๗๖๖๔๓๐๑
โทรสาร ๐๓๔ – ๗๕๗๐๗๕
๓. มาตรฐานการรับรอง : --
๔. น้ำหนักสุทธิ : ขนาด ๒๕๐ กรัม / ถุง
: ขนาด ๕๐๐ กรัม / ถุง
: ขนาด ๑,๐๐๐ กรัม / ถุง
๕. อายุการเก็บ : ๑ สัปดาห์
๖. ราคา : ขนาด ๑๕๐ กรัม / ถุง ราคา ๓๐ บาท
๗. การขนส่ง โดยรถยนต์
๘. กำลังการผลิต ๕๐ กิโลกรัม / สัปดาห์

ภาพที่ 4.6 ใบเสนอผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอหยีบรรจุถุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอขาวใหญ่ สมุทรสงคราม

๑. ผลิตภัณฑ์ – เปลือกส้มโอหีบ บรรจุกล่อง
๒. ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ ๐๘๑ – ๖๓๖๔๓๐๑
โทรสาร ๐๓๔ – ๖๕๖๐๖๕
๓. มาตรฐานการรับรอง : --
๔. น้ำหนักสุทธิ : ขนาด ๒๕๐ กรัม / กล่อง
๕. อายุการเก็บ : ๑ สัปดาห์
๖. ราคา : ขนาด ๒๕๐ กรัม /กล่อง ราคา ๕๐ บาท
๗. การขนส่ง : โดยรถยนต์
๘. กำลังการผลิต : ๑๐๐ กล่อง / สัปดาห์

ภาพที่ 4.7 ใบเสนอผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอหีบบรรจุกล่อง

กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอขาวใหญ่ สมุทรสงคราม

๑. ผลิตภัณฑ์ – เปลือกส้มโอเชื่อม
๒. ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๙ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ ๐๘๑ – ๖๓๖๔๓๐๑
โทรสาร ๐๓๔ – ๖๕๖๐๖๕
๓. มาตรฐานการรับรอง --
๔. น้ำหนักสุทธิ : ขนาด ๒๕๐ กรัม / ถุง
: ขนาด ๕๐๐ กรัม / ถุง
๕. อายุการเก็บ : ๑ สัปดาห์
๖. ราคา : ขนาด ๒๕๐ กรัม / ถุง ราคา ๓๐ บาท
: ขนาด ๕๐๐ กรัม / ถุง ราคา ๖๐ บาท
๗. การขนส่ง โดยรถยนต์
๘. กำลังการผลิต ๕๐ กิโลกรัม / สัปดาห์

ภาพที่ 4.8 ใบเสนาผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอเชื่อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่ม พัฒนาคุณภาพส้มโอขาวใหญ่ สมุทรสงคราม

๑. ผลิตภัณฑ์ – ส้มแก้ว
๒. ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ ๐๘๑ – ๘๖๖๔๓๐๑
โทรสาร ๐๓๔ – ๘๕๗๐๗๕
๓. มาตรฐานการรับรอง : GAP กษ ๐๓-๐๒-๓๖๐๘-๘๐๕๔-๑๓๖
๔. น้ำหนักสุทธิ : ๒ - ๓ ผล / กิโลกรัม
๕. อายุการเก็บ : ๑ สัปดาห์
๖. ราคา : กิโลกรัมละ ๘๐ บาท
๗. การขนส่ง : โดยรถยนต์
๘. กำลังการผลิต : ๕๐๐ กิโลกรัม / สัปดาห์
๙. ช่วงเวลาที่เก็บเกี่ยว : ประมาณเดือน พฤศจิกายน – เดือนมกราคม

ภาพที่ 4.9 ใบเสนอผลิตภัณฑ์ ส้มแก้ว

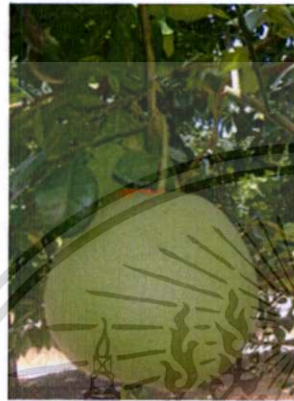
2.4 กำหนดที่ปฏิบัติงาน โดยการแบ่งและมอบหมายความรับผิดชอบดำเนินงาน เพื่อให้ผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมจะกระจายไปยังสมาชิกทุก ๆ คน กลุ่มเกษตรกรได้ตกลงในที่ประชุมว่า จะนำเสนอแบบเสนอผลิตภัณฑ์ที่งาน มหกรรม 6 ปี สายใยรักแห่งครอบครัวฯ ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในวันที่ 1 สิงหาคม 2555 และทางกลุ่มเกษตรกรมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากเดิมเพิ่มอีก 3 ชนิด คือ

1) ผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด ได้นำชะลอมมาใส่เพิ่มสร้างความสวยงามและสะดวกในการถือกลับ (ภาพที่ 4.10)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้ม โอหีบบรรจุจากเดิมเป็นซองพลาสติกใสอ่อน
ได้แบบซองพลาสติกแข็ง รูปทรงกระบอกสะดวกในการจับถือมากขึ้น (ภาพที่ 4.11)

3) เปลือกส้มโอ ปรับปรุงจากซองพลาสติกเป็นกล่องพลาสติกแข็ง (ภาพ
ที่ 4.12)

แบบเดิม

แบบใหม่

ภาพที่ 4.10 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด

แบบเดิม

แบบใหม่

ภาพที่ 4.11 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เปลือกส้ม โอหีบบรรจุถุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบเดิม

แบบใหม่

ภาพที่ 4.12 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอเชื่อม

ระยะปฏิบัติการตามแผน เป็นระยะที่นักวิจัย กลุ่มเกษตรกร และภาครัฐ เข้ามาร่วมดำเนินปฏิบัติการตามที่ได้วางแผนไว้ ระยะนี้ทางกลุ่มได้ดำเนินการนำเสนอแบบเสนอผลิตภัณฑ์ที่งานมหกรรม 6 ปี สายใยรักแห่งครอบครัว ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี ในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2555 โดยมีนายเกรียงไกร คณองเดชชาติ ที่ปรึกษาและผู้ถวายงานโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว นางลาวลีย์ ฉัตรวิรุฬห์ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้พิจารณาผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้ทางกลุ่มได้มีความพร้อมเสนอผลิตภัณฑ์ 5 แบบ คือ 1) ผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด 2) ผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงคราม แกะเนื้อบรรจุถาด 3) ผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอหีบบรรจุถุง 4) ผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอหีบบรรจุกล่อง 5) ผลิตภัณฑ์เปลือกส้มโอเชื่อม พร้อมทั้งตัวอย่างผลิตภัณฑ์อีกอย่างละ 3 ชิ้น ส่วนแบบที่ 6 ผลิตภัณฑ์ส้มแก้ว ไม่ได้ส่งเข้าพิจารณาในครั้งนี้เนื่องจากทางกลุ่มผลิตไม่พร้อมส่งตัวอย่าง ในการพิจารณาครั้งนี้ นายเกรียงไกร คณองเดชชาติ และนางลาวลีย์ ฉัตรวิรุฬห์ ได้พิจารณาทั้ง 5 ผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1) ผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด ให้ความเห็นว่า ชะลอมมีราคาแพง ได้แนะนำว่า “ควรลองนำวัสดุทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือวัสดุที่สวยงาม อื่น ๆ มาทำดูบ้าง เพื่อสร้างความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และควรเป็นวัสดุที่มีต้นทุนต่ำ”

2) ผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงคราม แกะเนื้อบรรจุถาดพร้อมรับประทาน ได้รับความสนใจรับพิจารณา เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีความสวยงามและส้มโอที่ได้แกะเป็นชิ้นที่มีความประณีต ราคาเหมาะสม เป็นชิ้น ๆ สะดวกต่อการรับประทานเป็นคน ๆ แต่ต้องปรับปรุงเรื่องขนาดของถาดบรรจุและตราสัญลักษณ์ที่ใหญ่เกินไป จนไปปกปิดความน่าสนใจของตัวส้มโอที่แสดงถึงความน่ารับประทาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ผลิภัณฑ์เปลือกส้มโอหีบแบบบรรจุถุง “การปั้นต่อคำ ใหญ่เกินไป ควรมีขนาดเล็กกลง $\frac{1}{4}$ จากขนาดเดิมและซองบรรจุ ควรเพิ่มสีส้มหรือเปลี่ยนไปแบบอื่น ๆ เพื่อความน่าสนใจของผู้รับประทาน”

4) ผลิภัณฑ์เปลือกส้มโอหีบแบบบรรจุกล่อง ได้แนะนำ “ให้กลับไปตรวจสอบฉลากและคำที่ใช้บรรจุภัณฑ์” เพื่อความถูกต้อง

5) ผลิภัณฑ์เปลือกส้มโอเชื่อม “ขนาดต่อชิ้นที่บรรจุควรปรับให้เล็กลง เวลารับประทานให้พอดีคำ และปรับบรรจุภัณฑ์ให้มีขนาดเล็กลง เพราะว่าผู้บริโภคจะไม่รับประทานเปลือกส้มโอเชื่อมมากเนื่องจากมีรสหวาน ราคาปรับลงมาไม่เกิน 20 บาทต่อบรรจุภัณฑ์” หลังจากเสนอผลิภัณฑ์แล้วนายเกรียงไกร คณองคฺชชาติ ได้แนะนำให้เดินเยี่ยมชมงานและดูผลิภัณฑ์ที่เข้าร่วมโครงการ และกลุ่มได้ทัศนศึกษาผลิภัณฑ์ที่เข้าร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ (ภาพที่ 4.13) หลังจากเสนองาน

ภาพที่ 4. 13 ทัศนศึกษาดูงานผลิภัณฑ์ที่เข้าร่วมโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ ณ งานมหกรรม 6 ปี สายใยรักแห่งครอบครัวฯ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี

นายเกรียงไกร คณองคฺชชาติ ได้แนะนำให้ดูตัวอย่างกลุ่มเกษตรกรที่มาแสดงในงานมหกรรม 6 ปี สายใยรักแห่งครอบครัวฯ ทำให้เกษตรกรมีความเชื่อมโยงความรู้เก่าและความรู้ใหม่ ต่อมาทางกลุ่มเกษตรกรได้กลับไปร่วมกันคิด ปรับปรุงแก้ไข จนพร้อมเสนออีกครั้ง ในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ.2555 โดยผู้พิจารณาคือ พลอากาศตรี จักรพงษ์ หอมไกรลาส กรมวังผู้ใหญ่ ฝ่ายกิจการพิเศษ กองงานพระวรวงษยาในสมเด็จพะบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร (หัวหน้างานแผนกห้องเครื่อง พระที่นั่งอัมพรสถาน) (ภาพที่ 4.14)

ภาพที่ 4.14 กลุ่มเกษตรกรได้เสนอส้มโอเกาะเนื่อบรรจุภาคแก่พลอากาศตรี จักรพงษ์ หอมไกรลาศ กรมวังผู้ใหญ่ ฝ่ายกิจการพิเศษ กองงานพระวรวงษาฯ เป็นผู้พิจารณา

โดยทางกลุ่มเกษตรกร ได้ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาใหม่โดยแก้ไขสัญลักษณ์โลโก้ให้มีขนาดเล็กลงเพื่อให้ส้มโอเกาะเนื่อบรรจุภาคมีความน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น (ภาพที่ 4.15) ผลพิจารณารับการอนุมัติสั่งซื้อ

แบบเดิม

แบบใหม่

ภาพที่ 4.15 การพัฒนาส้มโอเกาะเนื่อ โดยปรับปรุงโลโก้

ผลิตภัณฑ์ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงคราม เกาะเนื่อบรรจุภาคพร้อมรับประทาน จำนวน 3,000 แพ็ค ๆ ละ 8 บาท รวมเป็นเงิน 24,000 บาท ส่งวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2555 โดยสินค้าที่ส่งต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องทั้งปริมาณและคุณภาพ มีเกณฑ์การตรวจสอบระดับสารพิษ การเจือปนสิ่งแปลกปลอม รวมทั้งบรรจุภัณฑ์ ในการส่งสินค้าในครั้งนี้ผ่านไปได้ด้วยดีและมีคำสั่งซื้อเพิ่มในวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2555 และ 17 กันยายน พ.ศ. 2555 ตามลำดับ มีการสั่งซื้อต่อครั้ง ๆ ละ 3,000 แพ็ค ๆ ละ 8 บาท เป็นเงิน 24,000 บาท รวมทั้งสิ้น 3 ครั้ง เป็นเงิน 72,000 บาท ต่อมาสมาชิกกลุ่มมีความต้องการขอปรับราคาส่งส้มโอผลสดขาวใหญ่ จากเดิมที่ส่งราคา กิโลกรัมละ 30 บาท เป็น 35 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในครั้งนีทางผู้วิจัย ตัวแทนของกลุ่มเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ร่วมกันเขียนแบบขอเสนอปรับราคาส่งส้มโอและเนื้อบรรจุถาดพร้อมรับประทาน(ภาพที่ 4.16)

กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

เรียน ขอปรับราคาสินค้า

เนื่องด้วยกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ มีการรับผลผลิตคือ ส้มโอผลสดขนาดใหญ่ จากสมาชิกกลุ่มเพื่อมาแกะเป็นส้มโอและพร้อมรับประทาน ราคาเดิมของที่กลุ่มรับซื้อ 30 บาทต่อกิโลกรัม เป็น 35 บาทต่อกิโลกรัม เพราะว่าสมาชิกกลุ่มต้องจ่ายค่าแรงและค่าอื่นๆ ที่มีราคาสูงขึ้น ในการผลิตส้มโอและพร้อมรับประทาน เข้าห้องเครื่อง ณ วังสุโขทัย ต้องใช้วัตถุดิบส้มโอผลสดขนาดใหญ่ จำนวน 375 กิโลกรัม หรือประมาณ 250 ผล ทำให้กลุ่มมีต้นทุนของส้มโอผลสด 11,250 บาท เป็น 13,125 บาท ทางกลุ่มจึงต้องมีต้นทุนสูงขึ้นเป็นจำนวน 2,250 บาท ทางกลุ่มมีค่าแรงที่สูง เนื่องจากการแกะส้มโอและพร้อมรับประทาน ต้องทำตั้งแต่เวลา 18.00 – 7.00 น. เพื่อเน้นความสด สะอาด ทางกลุ่มจะจ้างสมาชิกของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอขนาดใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม เท่านั้น ค่าแรงจากเดิมจ้างครั้งละประมาณ 2,200 บาท ทางกลุ่มเกษตรกรจะจ้างสมาชิกเพิ่ม เพื่อช่วยกันแบ่งเบา เป็น 1,875 บาท

ต้นทุนในกระบวนการผลิต

ลำดับ	วัตถุดิบ	ราคา(บาท)
1.	ส้มโอ ผลสด 250 ผล	13,125
2.	ถาด โฟม 3,000 ถาด	810
3.	ฟิล์มห่อ 2 ม้วน	470
4.	ซอัมพลาสติกขนาดเล็ก 3,000 อัน	490
5.	สติ๊กเกอร์ โลโก้ผลิตภัณฑ์	700
6.	วัสดุอื่นๆ เช่น กล่องกระดาษบรรจุ, กระดาษรองผลิตภัณฑ์	476

ต้นทุนขั้นก่อนการผลิต

ลำดับ	ขั้นก่อนการผลิต	ราคา(บาท)
1.	ค่าแรง	2,900
2.	ค่าขนส่ง	1,500

ขอพิจารณาการปรับราคาสินค้า เพื่อให้สมาชิกกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ เกิดความคล่องตัวทางการเงิน และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ขอแสดงความนับถือ

(นางณอมจิต บุตราช)

ประธานกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาพที่ 4.16 แบบเสนอขอปรับราคาส่งส้มโอและพร้อมรับประทาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากเดิมส่งแพ็คเกจ 8 บาท เป็น 9 บาท จนสำเร็จเสร็จสิ้น และในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 มีคำสั่งสั่งซื้อส้มโอและพร้อมรับประทาน จำนวน 3,000 ชุด ๆ ละ 9 บาท รวมเป็นเงิน 27,000 บาท

2.5 การติดตามงาน กลุ่มเกษตรกรจัดทีมงานติดตามการดำเนินงานกิจกรรมตามแผนงานที่กำหนดไว้ ที่ดำเนินการและการบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผน

2.6 รายงานความก้าวหน้า การรายงานผลจะจัดประชุม เพื่อให้นักวิจัย กลุ่มเกษตรกร ภาครัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงความคืบหน้าของกรวิจัย

3. ระยะสิ้นสุดการดำเนินการ

3.1 สสำรวจความเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม หลังทำกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยและกลุ่มเกษตรกรได้ร่วมสำรวจการเปลี่ยนแปลง โดยได้ร่วมกันคำนวณมูลค่าของส้มโอและพร้อมรับประทานที่ส่งเข้าโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ ณ วังสุโขทัย โดยการส่งในแต่ละครั้งจะส่งส้มโอน้ำหนัก 1.4-1.6 กิโลกรัมต่อผล เฉลี่ยน้ำหนักที่ 1.5 กิโลกรัมต่อผล ส้มโอ 1 ผลมีกิโลกรัมเฉลี่ย 10-14 กิโลกรัม เนื่องจากการผลิต กิโลกรัมที่มีขนาดเล็กจะนำมารวมกันเป็น 2 กิโลกรัมต่อ 1 แพ็ค ในการคำนวณจะเฉลี่ยที่ 12 แพ็ค ส่งแพ็คเกจ 8 บาท ได้เงินสุทธิเฉลี่ยต่อผล 96 บาท ต้นทุนต่อผลของผลิตภัณฑ์ส้มโอและพร้อมรับประทาน เป็นเงิน 64.5 บาท (ตารางที่ 4.1) ได้มูลค่าเพิ่มต่อผล เป็นเงิน 31.5 บาท และ รอบที่ส่งแพ็คเกจ 9 บาท ได้เงินสุทธิเฉลี่ยต่อผล 108 บาท ต้นทุนต่อผลของส้มโอและพร้อมรับประทาน เป็นเงิน 74 บาท(ตารางที่ 4.2) ได้มูลค่าเพิ่มต่อผล เป็นเงิน 34 บาท การส่งผลผลิตคำนวณโดย ทางสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีพื้นที่เฉลี่ย 300 ไร่ 1 ไร่จะให้ผลผลิตเฉลี่ย 1,500 กิโลกรัมต่อปี ผลผลิตส้มโอรวมของกลุ่มคือ 450,000 กิโลกรัมต่อปี ทางกลุ่มส่งเข้าวังได้ 4 ครั้ง ครั้งละ 375 กิโลกรัมหรือ 250 ผล รวมเป็น 1,500 กิโลกรัม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.33 ของผลผลิตส้มโอสดของกลุ่ม

ผู้วิจัยทำการประเมินความพึงพอใจผู้บริโภคส้มโอและพร้อมรับประทาน ณ วังสุโขทัย โดยค่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 8.72 จากคะแนนเต็ม 10 ด้านคุณประโยชน์ของการรับประทานส้มโอมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ 9.08 รองลงมาเป็นด้านรสชาติ คือ 8.70 ด้านลักษณะเนื้อส้มโอคือ 8.66 และด้านบรรจุภัณฑ์ คือ 8.44 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.1 ต้นทุนขณะส่งส้มโอแก่พร้อมรับประทาน แพ้คละ 8 บาท

วัตถุดิบ	ต่อครั้ง ราคา(บาท)	เฉลี่ยต่อผล ราคา(บาท)
ส้มโอขาวใหญ่ 250 ผล	11,250	45
ถาดโฟม 3,000 ถาด	810	2.40
ฟิล์มห่อ 2 ม้วน	470	1.40
ซ่อมพลาสติกขนาดเล็ก 3,000 อัน	490	1.40
สติ๊กเกอร์ โลโก้ติดผลิตภัณฑ์	700	2
วัสดุ อื่นๆ	476	1.40
ค่าแรง	2,200	6.50
ค่าขนส่ง	1,500	4.40
		64.50

ตารางที่ 4.2 ต้นทุนขณะส่งส้มโอแก่พร้อมรับประทาน แพ้คละ 9 บาท

วัตถุดิบ	ต่อครั้ง ราคา(บาท)	เฉลี่ยต่อผล ราคา(บาท)
ส้มโอขาวใหญ่ 250 ผล	13,125	52.50
ถาดโฟม 3,000 ถาด	810	2.40
ฟิล์มห่อ 2 ม้วน	470	1.40
ซ่อมพลาสติกขนาดเล็ก 3,000 อัน	490	1.40
สติ๊กเกอร์ โลโก้ติดผลิตภัณฑ์	700	2
วัสดุ อื่นๆ	476	1.40
ค่าแรง	2,900	8.50
ค่าขนส่ง	1,500	4.40
		74

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 ความพึงพอใจของผู้บริโภคภัตตาคารส้มโอเกาะ ฅ วังสุโขทัย

ความพึงพอใจ	คะแนนความพึงพอใจ		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านบรรจุภัณฑ์			
ลักษณะของบรรจุภัณฑ์	8.07	1.03	พึงพอใจมาก
ความสะอาดของภาชนะที่ใส่ส้มโอ	8.72	0.92	พึงพอใจมาก
ความปราณีตโดยรวม	8.53	0.78	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	8.44	0.91	พึงพอใจมาก
ลักษณะของเนื้อส้มโอ			
ความสดของส้มโอ	8.91	0.72	พึงพอใจมาก
ความสะอาดของส้มโอ	9.10	0.63	พึงพอใจมาก
การเกาะตัวของกึ่งส้มเนื้อส้มโอไม่แฉะ	8.75	0.74	พึงพอใจมาก
ส้มโอมีเนื้อเยื่อ เมล็ดน้อย	8.68	0.83	พึงพอใจมาก
ลักษณะสีของส้มโอ	8.61	0.99	พึงพอใจมาก
กลิ่นหอมของส้มโอ	7.92	0.86	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	8.66	0.8	พึงพอใจมาก
รสชาติ			
รสหวานอมเปรี้ยว	8.81	0.84	พึงพอใจมาก
ไม่พบรสชาติที่ไม่พึงประสงค์ เช่น รสขม	8.43	1.05	พึงพอใจมาก
ความอร่อยของส้มโอโดยรวม	8.84	0.72	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	8.70	0.87	พึงพอใจมาก
คุณประโยชน์ของการรับประทานส้มโอ			
คุณค่าทางโภชนาการ	9.15	0.71	พึงพอใจมาก
คุณค่าด้านสมุนไพร บำรุงร่างกาย	9.00	0.84	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	9.08	0.78	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวม (Grand Mean)	8.72	0.84	พึงพอใจมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 นำเสนอผลงานโดยสรุปในที่ประชุม เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยสู่กลุ่ม

3.3 ประเมินผลความพึงพอใจสมาชิกกลุ่มเกษตรกร (ภาพที่ 4.17) ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 7.43 จากคะแนนเต็ม 10 (ตารางที่ 4.4) พิจารณารายด้านพบว่าความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่ามากที่สุดคือ 7.73 รองลงมาเป็นด้านการมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผลคือ 7.37 ด้านการมีส่วนร่วมการวางแผน 7.33 และสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆ คือ 7.28

ตารางที่ 4.4 ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

ความพึงพอใจ	คะแนนความพึงพอใจ		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
การมีส่วนร่วมในการวางแผน			
การร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม	7.39	1.93	พึงพอใจมาก
การร่วมกันตัดสินใจแนวทางของกลุ่ม	7.31	1.94	พึงพอใจมาก
การร่วมกันค้นหาปัญหา สาเหตุ	7.33	2.09	พึงพอใจมาก
การแสดงความคิดเห็น	7.31	2.17	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	7.33	2.03	พึงพอใจมาก
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม			
การร่วมกันฟังชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานของกลุ่ม	7.37	1.95	พึงพอใจมาก
การร่วมกันดำเนินกิจกรรม เช่น การเขียนแบบเสนอผลิตภัณฑ์ เป็นต้น	7.14	1.87	พึงพอใจมาก
การร่วมกันวิเคราะห์และวางแผน	7.27	1.83	พึงพอใจมาก
การร่วมกันฟังชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานของกลุ่ม	7.47	2.04	พึงพอใจมาก
การร่วมกันรวบรวมผลผลิตของกลุ่ม	7.29	2.04	พึงพอใจมาก
การร่วมกันปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนความรู้	7.12	2.22	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	7.28	1.99	พึงพอใจมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความพึงพอใจ	คะแนนความพึงพอใจ		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{x}$	S.D.	
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
การร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การทราบบรรณการผลิต	7.35	1.94	พึงพอใจมาก
การมีได้รายได้เพิ่มขึ้น	7.94	1.77	พึงพอใจมาก
ผลผลิตหรือสินค้า/แปรรูป มีราคาสูงขึ้น	7.94	1.57	พึงพอใจมาก
การได้เรียนรู้ในการพัฒนาผลผลิตของกลุ่ม	7.90	1.71	พึงพอใจมาก
การได้ช่องทางการตลาดเพิ่ม	7.55	2.15	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	7.73	1.83	พึงพอใจมาก
ด้านการร่วมติดตามประเมินผล			
การร่วมติดตามความคืบหน้าของกลุ่ม	7.45	1.90	พึงพอใจมาก
การร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม	7.29	1.96	พึงพอใจมาก
การร่วมกันเสนอปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ให้สมาชิกกลุ่มทราบ	7.37	1.94	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย	7.37	1.94	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวม (Grand Mean)	7.43	1.95	พึงพอใจมาก

ภาพที่ 4.17 บรรยากาศการประชุมการมีส่วนร่วมประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมาชิกกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม มีความภาคภูมิใจที่ได้ยกระดับตลาด ผลិតภัณฑ์ของกลุ่มได้นำเข้าจำหน่ายในโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ ณ วังสุโขทัย และมีการสั่งซื้ออย่างต่อเนื่อง เกษตรกรเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มลูกค้ามากยิ่งขึ้น และเป็นพลัง แรงใจ แรงขับเคลื่อนที่สำคัญให้กลุ่มเกษตรกรพัฒนาศักยภาพร่วมกันต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพ ส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะเตรียมการวิจัย ระยะ ดำเนินการวิจัย และระยะสิ้นสุดการวิจัย ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ได้ทำให้เกิดการพัฒนาการตลาด ส้มโอ โดยเริ่มต้นมาจากความต้องการของเกษตรกร มีความร่วมมือทั้ง 3 ฝ่าย คือ 1) กลุ่มพัฒนา คุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม 2) ผู้วิจัย 3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือกรมส่งเสริม การเกษตรทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งการจัดเวทีและกรพูดคุยเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การร่วม กิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน การศึกษาดูงาน ร่วมกันรับผลประโยชน์ ร่วมกันสรุปและ ประเมินผล เกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขพัฒนาาร่วมกัน ทำให้การดำเนินงานวิจัยประสบผล สำเร็จลุล่วง

ด้านการตลาด

ด้านผลิตภัณฑ์ ร่วมกันเสนอผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าเลือก 5 รายการ คือ 1) ผลิตภัณฑ์ ส้มโอ ขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด 2) ผลิตภัณฑ์ ส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงคราม แกะเนื้อบรรจุถาดพร้อม รับประทาน 3) ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอหีบบรรจุถุง 4) ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอหีบบรรจุกล่อง 5) ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอเชื่อม และได้ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 รายการคือ 1) ผลิตภัณฑ์ส้มโอ ขาวใหญ่สมุทรสงครามผลสด โดยการเพิ่มชะลอม 2) ผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อพร้อมรับประทาน พัฒนาจากถาดใหญ่บรรจุหลายๆชั้นเป็นถาดเล็กบรรจุ 1 ชั้นต่อถาด และได้พัฒนาโลโก้ที่มีขนาด ใหญ่ให้มีขนาดเล็กลง 3) ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอหีบบรรจุถุง ได้ปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์จากซอง พลาสติกอ่อน เป็นซองพลาสติกแข็งรูปทรงกระบอก 4) ผลิตภัณฑ์ เปลือกส้มโอเชื่อม พัฒนาจาก ซองพลาสติกอ่อน เป็นกล่องพลาสติกแข็ง

ด้านราคา มีการสั่งซื้อส้มโอแกะพร้อมรับประทานจากห้องเครื่องพระที่นั่งอัมพรสถาน โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ ครั้ง ๆ ละ 3,000 แพ็ค ๆ ละ 8 บาท เป็นเงิน 24,000 บาท รวม ทั้งสิ้น 3 ครั้ง เป็นเงิน 72,000 บาท สร้างมูลค่าเพิ่มต่อผล (Value Added) เป็นเงิน 31.5 บาท และได้ พัฒนาต่อคือ ในครั้งถัดไปได้เพิ่มเป็น แพ็คละ 9 บาท สั่งจำนวน 3,000 แพ็ค เป็นเงิน 27,000 บาท สร้างมูลค่าเพิ่มต่อผล (Value Added) เป็นเงิน 34 บาท และเมื่อประเมินผลจากการทำวิจัยกลุ่มเฉลี่ย ครั้งละ 250 ผล ในการวิจัยครั้งนี้ มีการส่ง 4 ครั้ง รวม 1,000 ผล หรือ 1,500 กิโลกรัม เฉลี่ย 1.5 กิโลกรัมต่อผล ซึ่งเฉลี่ยส่งโครงการคิดเป็นร้อยละ 0.33 ของผลผลิตส้มโอทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช่องทางตลาด กลุ่มเกษตรกรได้ช่องทางตลาดเพิ่ม ณ ห้องเครื่องพระที่นั่งอัมพรสถาน โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ วังสุโขทัย

การประเมินความพึงพอใจผู้บริโภคโภคผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อบรรจุถาดพร้อมรับประทาน ณ วังสุโขทัย มีค่าความพึงพอใจโดยรวมคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 8.72 พิจารณารายด้าน เรียงตามลำดับจากคะแนนมากไปน้อยได้แก่ ด้านคุณประโยชน์ รองลงมาเป็นด้านรสชาติ ด้านลักษณะเนื้อส้มโอคือ และสุดท้ายคือด้านบรรจุภัณฑ์ ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 7.43 พิจารณารายด้าน เรียงตามลำดับจากคะแนนมากไปน้อยได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาเป็นด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆ

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

5.2.1 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การศึกษาวิจัยนี้ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัย และภาครัฐ ทุกขั้นตอน ทำให้สามารถพัฒนาตลาด คือ เพิ่มช่องทางตลาด พัฒนาด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาทั้งรูปธรรมและนามธรรม สอดคล้องกับ สุภางค์ จันทวานิช (2542) ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหา การดำเนินการ การติดตามผลจนถึงขั้นประเมินผล และถือว่าชาวบ้านเป็นผู้ที่รู้ดีเท่า ๆ กับนักวิจัยหรือนักพัฒนาในการกำหนดปัญหา และการเลือกปฏิบัติการใด ๆ ก็ตามที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ปัญหาของการวิจัยจึงเริ่มจากชาวบ้าน ไม่ใช่จากสมมติฐานของผู้วิจัย หรือนักพัฒนาแต่ฝ่ายเดียว จะเห็นว่าทั้งสามฝ่าย คือ ชาวบ้าน นักวิจัย และนักพัฒนา ต่างมีบทบาทเท่าเทียมกันในการร่วมกำหนดปัญหา และทางเลือกแนวทางปฏิบัติการ การวิจัยนี้จะเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เชิงทฤษฎี และระเบียบวิธีของนักวิจัย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของนักพัฒนา และความต้องการกับความรอบรู้ของชาวบ้าน โดยที่กลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัย และภาครัฐมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน โดยทุกฝ่ายมีความคิดเห็นและสิทธิอย่างอิสรภาพและเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ที่กล่าวว่าในทุกๆขั้นตอนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันรับผลประโยชน์ และร่วมกันสรุปประเมินผล

สอดคล้องกับ Cohen and Uphoff (1980) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

5.2.2 ด้านพัฒนาการตลาด

ด้านพัฒนาการตลาด พบว่า มีการพัฒนาการตลาด คือ ยกระดับราคาสินค้า ได้แก่ 1) พัฒนาด้านราคา 2) ด้านผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 2.1) พัฒนาผลผลิตด้านการแปรรูป 2.2) พัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ 3) พัฒนาช่องทางการตลาดและยกระดับตลาด จนผ่านเกณฑ์ เป็นที่ยอมรับและมีการสั่งซื้อจากห้องเครื่องพระที่นั่งอัมพรสถาน โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว โครงการในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ เสรี วงษ์มณฑา (2542) ที่ได้กล่าวถึง ส่วนประสมทางการตลาด ไว้ว่าเป็น การมีสินค้าที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายภายในราคาที่ผู้บริโภคยอมรับได้ และผู้บริโภคยินดีจ่ายเพราะมองเห็นว่าคุ้มค่า รวมถึงมีการจัดจำหน่ายกระจายสินค้าให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ลูกค้าด้วยความพยายามจงใจให้เกิดความชอบในสินค้า และเกิดพฤติกรรมอย่างถูกต้อง องค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ในส่วน ผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มเกษตรกรก็ปรับปรุงให้สะดวกในการหาซื้อและตรงกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับ สุมาลี สุนทรนฤงษ์ และลาวัลย์ ฉัตรวิรุฬห์ (2541) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์เป็นภาชนะที่ใช้ห่อหุ้มผลิตภัณฑ์หรือสินค้า ปัจจุบันการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคมิได้ขึ้นอยู่กับชนิด และคุณภาพของสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับรูปแบบ และลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่ห่อหุ้มอยู่นอกสินค้า นั่นคือ ภาชนะบรรจุ ทางกลุ่มเกษตรกรใช้ภาชนะที่เบาสะดวก รวดเร็ว กับการใช้งานและยังคงรักษาความสะอาดของส้มโอแคะได้จนถึงมือลูกค้า สอดคล้องกับ สุดา ดวงเรืองรุจิระ (2538) ได้กล่าวว่า การบรรจุภัณฑ์ (Packaging) คือ กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดจน ขบวนการตลาด โดยใช้วัสดุชนิดใดชนิดหนึ่งมาสร้างภาชนะบรรจุหรือหีบห่อให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้สอย รักษาคุณภาพ สะดวกในการขนส่งและเพื่อการสื่อสารต่างๆ ด้วยบรรจุภัณฑ์ช่วยสื่อความหมายของสินค้านั้นทั้งตราสินค้าที่ทางกลุ่มเกษตรกรได้ปรับปรุงให้มีขนาดเล็กงเพื่อสื่อความนำรับประทานของส้มโอแคะ สอดคล้องกับ สุดา ดวงเรืองรุจิระ (2538) ได้กล่าวถึง บรรจุภัณฑ์ช่วยในการสื่อสารการตลาดได้ (Marketing Communication) รูปทรงลักษณะทางกายภาพของบรรจุภัณฑ์ทำให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงลักษณะของสินค้า เป็นของแข็งของเหลว เป็นก๊าซ เป็นต้น นอกจากนี้รายละเอียดต่างๆ ของสินค้าจะปรากฏอยู่บนบรรจุภัณฑ์ได้รวมทั้ง ตราสินค้า (Brand) บอกคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ช่วยส่งเสริมการขาย

(Sales Promotion) บรรจุภัณฑ์รูปทรงแปลกๆ จะเรียกร้อยสายตาผู้ซื้อได้ดี สามารถสร้างความแตกต่างจากสินค้าของคู่แข่งกันได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ในอนาคตเป็นหน้าที่ของกลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องสร้างความมั่นคงของตลาด ความสามัคคีของกลุ่ม โดยการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับกลุ่มลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ ที่จะทำให้ตลาดมีความยั่งยืนต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ยังสามารถพัฒนาช่องทางตลาดให้กับกลุ่มได้อีกทั้งในประเทศและต่างประเทศ และทางกลุ่มยังสามารถปรับปรุงและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อีก เช่น การนำเปลือกส้มโอไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่นได้ ทางสมาชิกรวมกลุ่มเกษตรกรกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม มิได้มีแต่ส้มโอเพียงอย่างเดียว ทางสมาชิกรวมกลุ่มยังมี กลัวน้ำว่า ส้มแก้ว ลินจี่ มะพร้าว ทางกลุ่มได้แปรรูปมะพร้าวเป็นน้ำตาลมะพร้าว อีกด้วย

บรรณานุกรม

- กนก กุณาจ. 2549. “รูปแบบการบริการจัดการด้านการตลาดแบบมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อู่เขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2547. **คู่มือการพัฒนาผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. 2547. **พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม**. กรุงเทพฯ : จิรายาคอมมูนิเคชั่น.
- กรรณิกา ชมดี. 2524. “การมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กฤษณา วงษาสันต์. 2544. “เอกสารประกอบการบรรยาย กรอบความคิดในการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR).” สุรินทร์ : สถาบันราชภัฏสุรินทร์.
- กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม. 2555. ประวัติกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม. [Online]. Available : [http://www.pomelo-samutsongkram.com/index.php?lang=th \[7/8/55\]](http://www.pomelo-samutsongkram.com/index.php?lang=th [7/8/55]).
- _____. 2556. สมาชิกกลุ่มพัฒนาส้มโอคุณภาพ จังหวัดสมุทรสงคราม. [Online]. Available : [http://www.pomelo-samutsongkram.com/member_all.php \[5/5/56\]](http://www.pomelo-samutsongkram.com/member_all.php [5/5/56]).
- ขนิษฐา กาญจนสินนท์. 2536. “โครงสร้างและการเข้าถึงเครือข่ายเศรษฐกิจนอกระบบในชนบท.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขนิษฐา กาญจนรังสี. 2544. “อบต.กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”. วารสารพัฒนาชุมชน. 38(7) : 56-60.
- งามพิศ ภู่วโรดม. 2543. **บรรจุภัณฑ์อาหาร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กระทรวงสาธารณสุข.
- ดารา ทีปะปาล. 2541. **การสื่อสารการตลาด=Marketing Communications**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พิมพ์.
- ทิพวรรณ แสงเหลือ. 2553. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ธนวรรณ แสงสุวรรณ. 2544. **การบริการตลาด**. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ธนวรรณ เขาวัวทิน. 2550. “การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการตลาดของสับปะรดภูเก็ต ในจังหวัดเชียงราย”. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แม่ฟ้าหลวง.

นิตยา เงินประเสริฐศรี. 2544. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.” วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 27(2) : 61-62.

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. กลวิธี แนวทาง วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.

กรุงเทพฯ : ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2546. การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่

2. กรุงเทพฯ : สิริลักษณ์การพิมพ์.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก. 2551. การบริหารสังคม ศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อ

สังคมไทยและสังคมโลก. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

ปกรณ์ ปรียากร. 2530. ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ปติดา สถาปนากัทร์. 2554. “การศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอาชีพเพาะ

เห็ดฟางของเกษตรกร ตำบลตะพง จังหวัดระยอง”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ปรียะดา ภัทรสังขธรรม. 2546. “ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ที่เน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเด็กวัยเรียนโรค หอบหืด”. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิงพิศ คุณพัชร. 2548. บรรจุภัณฑ์หรือบรรจุหีบห่อ. กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.

พิฑูรย์ แก้วใส. 2551. “แนวทางการพัฒนาการตลาดปุ๋ยทะเลมีชีวิตในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก”.

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร.

เพิ่มศักดิ์ มกรากิรมย์. 2543. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า : กรอบคิด ข้อจำกัด

และการวิเคราะห์ทางเลือก”. วารสารพัฒนาชุมชน. 39(6) : 10-20.

ไพโรจน์ ชลารักษ์. 2548. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”. วารสารราชภัฏตะวันตก 1 (1)

: 20 - 21.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2537. ผลิตภัณฑ์ (Product). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมราช.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2534. การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บางกอกบลี๊อค.

เลิศฤทธิ์ ทวีพย์เฉลิม. 2554. “กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทำสวน

ผลไม้ของเกษตรกร กรณีศึกษาร้านบ่อหิน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง”.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2538. การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

สำนักทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. 2556. โครงการวิจัย การนำผลการประเมินคุณภาพนักเรียนระดับชาติไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. [Online]. Available :

http://bet.obec.go.th/eqa/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=15&Itemid=102 [15/5/56].

สุมาลี สุนทรนฤงษ์ และลาวัลย์ ฉัตรวิรุฬห์. 2541. ชุดเผยแพร่เอกสารด้านการตลาด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุจินต์ ดาววีระกุล. 2527. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้านศึกษาเฉพาะหมู่บ้านขณะเลิกการประกวดหมู่บ้านดีเด่นประจำจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี 2527.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุชาติ อนุวัช. 2547. “รูปแบบการพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน : กรณีศึกษาบ้านหนองแจ่ง ตำบลหนองกระโดน ตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร. 2547. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สุนทร สุนันท์ชัย และวิสนี สิลตระกูล. 2534. ห้างราษฎร์วิเศษนบพ. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.

สุคาดวง เรืองรุจิระ. 2548. บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.

สุภาวศ์ จันทวานิช. 2531. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2542. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี วงษ์มณฑา. 2542. กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด. กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์ม และ ไซเท็กซ์.

เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ อรณิชา สว่างฟ้า กนกพร นิตยน์ธิชิตฤทธิ และณัฐจารณ์ เลี่ยมจรัสกุล. 2553. พัฒนาการแนวคิดเรื่อง ความสุขที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สุข และเศรษฐกิจพอเพียง. [Online]. Available : http://www.happysociety.org/downloads/download_file/36/HsoDownload [27/5/56].

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อภิชาติ ใจอารีย์. 2554. “กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหลักสูตรค่ายเยาวชนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านพุเตย อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี”. *วิทยาศาสตร์กำแพงแสน*.9(3) : 55-57

Cohen,J.M. and Uphof,N.T.1980. “Participation Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Speccificity”. *World Development*. 8(3) : 213 – 235.

_____. 1981. **Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies**. New York: Cornell University Press.

Kotler, P. and G. Zaltman. 1971. Social Marketing : An Approach to Planned Social Change. *Journal of Marketing*. 35(3) : 3-12.

Kotler, P. 1986. **Principles of Marketing** 3rd ed. New Jersey : Prentice-Hall.

Mc Carty, E.J. and W.D. Jr. Perreault. 1984. **Basic Marketing : A Managerial Approach 8th ed**. Illinois : Richard D. Irwin.

United Nations 1981. **Yearbook of International Trade Statistics**. United Nations : UN Press.

Winter, J.p. 1985. Getting Your House in oder with Internal Marketing : A Marketing Prerequisite. *Health Marketing Quarterly*. 3 (1). 69 –77.

บรรณานุกรม

- กนก กุณาภ. 2549. “รูปแบบการบริการจัดการด้านการตลาดแบบมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2547. **คู่มือการพัฒนาผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. 2547. **พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม**. กรุงเทพฯ : จิรายาคอมมูนิเคชั่น.
- กรรณิกา ชมดี. 2524. “การมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอรินจบุรี จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กฤษณา วงษาสันต์. 2544. “เอกสารประกอบการบรรยาย ครอบคลุมคิดในการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR).” สุรินทร์ : สถาบันราชภัฏสุรินทร์.
- กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม. 2555. **ประวัติกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม**. [Online]. Available : [http://www.pomelo-samutsongkram.com/index.php?lang=th \[7/8/55\]](http://www.pomelo-samutsongkram.com/index.php?lang=th [7/8/55]).
- _____. 2556. **สมาชิกกลุ่มพัฒนาส้มโอคุณภาพ จังหวัดสมุทรสงคราม**. [Online]. Available : [http://www.pomelo-samutsongkram.com/member_all.php \[5/5/56\]](http://www.pomelo-samutsongkram.com/member_all.php [5/5/56]).
- ขนิษฐา กาญจนสินนท์. 2536. “โครงสร้างและการเข้าถึงเครือข่ายเศรษฐกิจนอกระบบในชนบท.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขนิษฐา กาญจนรังสี. 2544. “อบต.กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน”. **วารสารพัฒนาชุมชน**. 38(7) : 56-60.
- งามพิศ กุ้วโรดม. 2543. **บรรจุภัณฑ์อาหาร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กระทรวงสาธารณสุข.
- ดารา ทีปะปาล. 2541. **การสื่อสารการตลาด=Marketing Communications**. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- ทิพวรรณ แสงเหลือ. 2553. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ธนวรรณ แสงสุวรรณ. 2544. **การบริการตลาด**. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ธนวรรณ เชาว์วาทิน. 2550. “การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการตลาดของสับปะรดภูเก็ต ในจังหวัดเชียงราย”. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แม่ฟ้าหลวง.

นิตยา เงินประเสริฐศรี. 2544. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.” วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 27(2) : 61-62.

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. กลวิธี แนวทาง วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2546. การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สิริลักษณ์การพิมพ์.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก. 2551. การบริหารสังคม ศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

ปกรณ์ ปรียากร. 2530. ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ปติดา สถาปนากัทร์. 2554. “การศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอาชีพเพาะเห็ดฟางของเกษตรกร ตำบลตะพง จังหวัดระยอง”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ปรียะดา กัทร์สังฆธรรม. 2546. “ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองที่เน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของเด็กวัยเรียนโรคหอบหืด”. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิงพิศ ดุลพัชร. 2548. บรรรจภัณฑ์หรือบรรรจูหีบห่อ. กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.

พิฑูรย์ แก้วใส. 2551. “แนวทางการพัฒนาการตลาดปุ๋ยมะพร้าวมีชีวิตในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก”. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์. 2543. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า : กรอบคิด ข้อจำกัด และการวิเคราะห์ทางเลือก”. วารสารพัฒนาชุมชน. 39(6) : 10-20.

ไพโรจน์ ชลาภักษ์. 2548. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”. วารสารราชภัฏตะวันตก 1 (1) : 20 - 21.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2537. ผลิตภัณฑ์ (Product). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2534. การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บางกอกบล็อด.

เลิศฤทธิ์ ทรัพย์เฉลิม. 2554. “กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทำสวนผลไม้ของเกษตรกร กรณีศึกษาร้านบ่อหิน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง”.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2538. การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

สำนักทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. 2556. โครงการวิจัย การนำผลการประเมินคุณภาพนักเรียนระดับชาติไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. [Online]. Available :

http://bet.obec.go.th/eqa/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=15&Itemid=102 [15/5/56].

สุมาลี สุนทรนฤงษ์ และลาวัลย์ ฉัตรวิรุฬห์. 2541. ชุดเผยแพร่เอกสารด้านการตลาด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุจินต์ ดาววีระกุล. 2527. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้านศึกษาเฉพาะหมู่บ้านขณะเลิกการประกวดหมู่บ้านดีเด่นประจำจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี 2527.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุชาติ อนุวัช. 2547. “รูปแบบการพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน : กรณีศึกษาบ้านหนองแจ่ง ตำบลหนองกระโดน ตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สิทธิณัฐ ประพุทธนิตสาร. 2547. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สุนทร สุนันท์ชัย และวิศนี ศิลตระกูล. 2534. ห้างรักชีวิตชนบท. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.

สุดาตวง เรืองรุจิระ. 2548. บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ : อัดสำเนา.

สุภางค์ จันทวานิช. 2531. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2542. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี วงษ์มณฑา. 2542. กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด. กรุงเทพฯ : ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.

เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ อรณิชา สว่างฟ้า กนกพร นิตยน์นิชิตฤทธิ และณัฐวราภรณ์ เลียมจรัสกุล. 2553. พัฒนาการแนวคิดเรื่อง ความสุขที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สุข และเศรษฐกิจพอเพียง.

[Online]. Available : http://www.happysociety.org/downloads/download_file/36/HsoDownload [27/5/56].

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อภิชาติ ใจอารีย์. 2554. “กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหลักสูตรค่ายเยาวชน
อนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านพุเตย อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี”. วิทยาสารกำแพงแสน.9(3)
: 55-57

Cohen,J.M. and Uphof,N.T.1980. “Participation Place in Rural Development : Seeking Clarity
Through Speccificity”. **World Development**. 8(3) : 213 – 235.

_____. 1981. **Rural Development Participation: Concept and Measure For
Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee
Center for international Studies**. New York: Cornell University Press.

Kotler, P. and G. Zaltman. 1971. Social Marketing : An Approach to Planned Social Change.
Journal of Marketing. 35(3) : 3-12.

Kotler, P. 1986. **Principles of Marketing** 3rd ed. New Jersey : Prentice-Hall.

Mc Carty, E.J. and W.D. Jr. Perreault. 1984. **Basic Marketing : A Managerial Approach 8th
ed**. Illinois : Richard D. Irwin.

United Nations 1981. **Yearbook of International Trade Statistics**. United Nations : UN Press.

Winter, J.p. 1985. Getting Your House in oder with Internal Marketing : A Marketing
Prerequisite. **Health Marketing Quarterly**. 3 (1). 69 – 77.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม

แบบประเมินความพึงพอใจผู้บริโภคส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ณ วังศุโขทัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้บริโภค

เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

อายุ ..... ปี

ส่วนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภค (10 = พื่อใจมากที่สุด ..... 1 = พื่อใจน้อยที่สุด , 0 = ไม่พื่อใจ)

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ										
	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
ด้านบรรจุภัณฑ์											
- ลักษณะรูปแบบของบรรจุภัณฑ์											
- ความสะอาดของภาชนะที่นำใส่ส้มโอ											
- ความประณีตโดยรวม											
ลักษณะเนื้อส้มโอ											
- ความสดของส้มโอ											
- ความสะอาดของส้มโอ											
- การเกาะตัวของกึ่งส้ม เนื้อส้มโอไม่แฉะ											
- ส้มโอมีเนื้อเยอะ เมล็ดค้ำน้อย											
- ลักษณะสีของเนื้อส้มโอ											
- กลิ่นหอมของส้มโอ											
รสชาติ											
- รสหวานอมเปรี้ยว											
- ไม่พบรสชาติที่ไม่พึงประสงค์ เช่น รสขม											
- ความอร่อยของส้มโอโดยรวม											
คุณประโยชน์ของการรับประทานส้มโอ											
- คุณค่าทางโภชนาการ											
- คุณค่าด้านสมุนไพร บำรุงร่างกาย											
- ความพึงพอใจโดยรวม											

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม

แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจ เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม แบบสอบถามนี้ใช้สอบถามประเมินความพึงพอใจเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม ขอให้ท่านให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ( ) หรือตอบข้อความลงในช่องว่าง.....

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ   ( ) 1 ชาย   ( ) 2 หญิง
2. อายุ   ..... ปี

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของการทำวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาตลาดส้มโอของกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม (10 = พอใจมากที่สุด ..... 1 = พอใจน้อยที่สุด 0 = ไม่พอใจ)

2.1 ความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ที่	การมีส่วนร่วม	ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วม											
		10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0	
1	การร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม												
2	การร่วมกันตัดสินใจแนวทางของกลุ่ม												
3	การร่วมกันค้นหาปัญหา สาเหตุ												
4	การแสดงความคิดเห็น												
ความพึงพอใจโดยรวมของการมีส่วนร่วมในการวางแผน													

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม

ที่	การมีส่วนร่วม	ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วม											
		10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0	
5	การร่วมกันฟังชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานของกลุ่ม												
6	การร่วมกันดำเนินกิจกรรม เช่น การเขียนแบบเสนอผลิตภัณฑ์ เป็นต้น												
7	การร่วมกันวิเคราะห์และวางแผน												
8	การร่วมกันฟังชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานของกลุ่ม												
9	การร่วมกันรวบรวมผลผลิตของกลุ่ม												
10	การร่วมกันปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนความรู้												
	ความพึงพอใจโดยรวมของการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน												

2.3 ความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ที่	การมีส่วนร่วม	ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วม											
		10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0	
11	การร่วมกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม												
	11.1 การทราบกระบวนการผลิต												
	11.2 การมีได้รายได้เพิ่มขึ้น												
	11.3 ผลผลิตหรือสินค้าแปรรูป มีราคาสูงขึ้น												

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่	การมีส่วนร่วม	ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วม												
		10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0		
	11.4 การได้เรียนรู้ในการพัฒนา ผลผลิตของกลุ่ม													
	11.5 การได้ช่องทางการตลาดเพิ่ม													
	ความพึงพอใจโดยรวมของการมีส่วนร่วมใน การรับผลประโยชน์													

2.4 ความพึงพอใจด้านการร่วมติดตามประเมินผล

ที่	การมีส่วนร่วม	ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วม												
		10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0		
12	การร่วมติดตามความคืบหน้าของกลุ่ม													
13	การร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงานของ กลุ่ม													
14	การร่วมกันเสนอปัญหาอุปสรรคในการ ดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ให้สมาชิกกลุ่ม ทราบ													
	ความพึงพอใจโดยรวมของการมีส่วนร่วม ติดตามประเมินผล													

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข

ข้อมูลทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

31	นายพิจิต บริบูรณ์	16/1 ม. 6 ต.เหมืองใหม่	087-1253476
32	นายสุริยา จงจุดเทียน	34 ม. 6 ต.เหมืองใหม่	082-2909864
33	นางบุญเรือง เปลี่ยนสายทอง	86 ม.1 ต.วัดประดู่	034-735286
34	นางประไพ อยู่กำเนิด	14 ม. 6 ต.เหมืองใหม่	081-9341361
35	นางระวีวรรณ บริบูรณ์	16/1 ม. 6 ต.เหมืองใหม่	087-1253476
36	นายบรรหาร อยู่กำเนิด	14 ม.1 ต.เหมืองใหม่	080-6552497
37	นายรัชชัย หาญกล้า	49/1 ม.5 ต.เหมืองใหม่	087-1596399
38	นายจ่านงค์ เกียรติวัฒน์	36/1 ม.6 ต.เหมืองใหม่	086-0302184
39	นายทินกร อ่วมบุญมี	84/36 ม.6 ต.เหมืองใหม่	082-2497032
40	นายสมพร อิ่มอุทร	52 ม.5 ต.เหมืองใหม่	089-8372093
41	นายฝน ทรัพย์สมบูรณ์	26 ม.5 ต.เหมืองใหม่	081-4041982
42	นางสาวศรีประไพ นิลศรี	46 ม.9 ต.เหมืองใหม่	089-9132629
43	นายธนกร เกียรติวัฒน์	6 ม.6 ต.เหมืองใหม่	-
44	นายจรรยา จำสุนทร	117/49 ม.4 ต.เหมืองใหม่	084-7018994
45	นางเสาวดี นาคจริง	33 ม.1 ต.เหมืองใหม่	084-5472732
46	นายเอกชัย เพ็งอุดม	37 ม.5 ต.เหมืองใหม่	034-757076
47	นายสหัส อยู่กำเนิด	24/2 ม.6 ต.เหมืองใหม่	081-8562291
48	นายประนอม แนนแนบ	47/1 ม.3 ต.เหมืองใหม่	089-0554996
49	นายสมคิด ท่าไผ่	42 ม.5 ต.เหมืองใหม่	089-8078218
50	นางบุญพา เพ็งอุดม	29 ม.5 ต.เหมืองใหม่	087-8146477

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4-SEP-2012 12:50 PM

01 22243445

F. 2

ใบสั่งซื้อของ แพนทห้องเครื่อง

จำนวนเครื่อง ๐๖ เครื่อง

เครื่องควบคุม ๘๘4 ๘๙4 ๘๙๘ ๘๙๙ ๘๙๐
 มอเตอร์รับ เครื่องกลวงพิเศษ ตาม ๒๐๐ ปั่นยึดรพ.พิเศษ

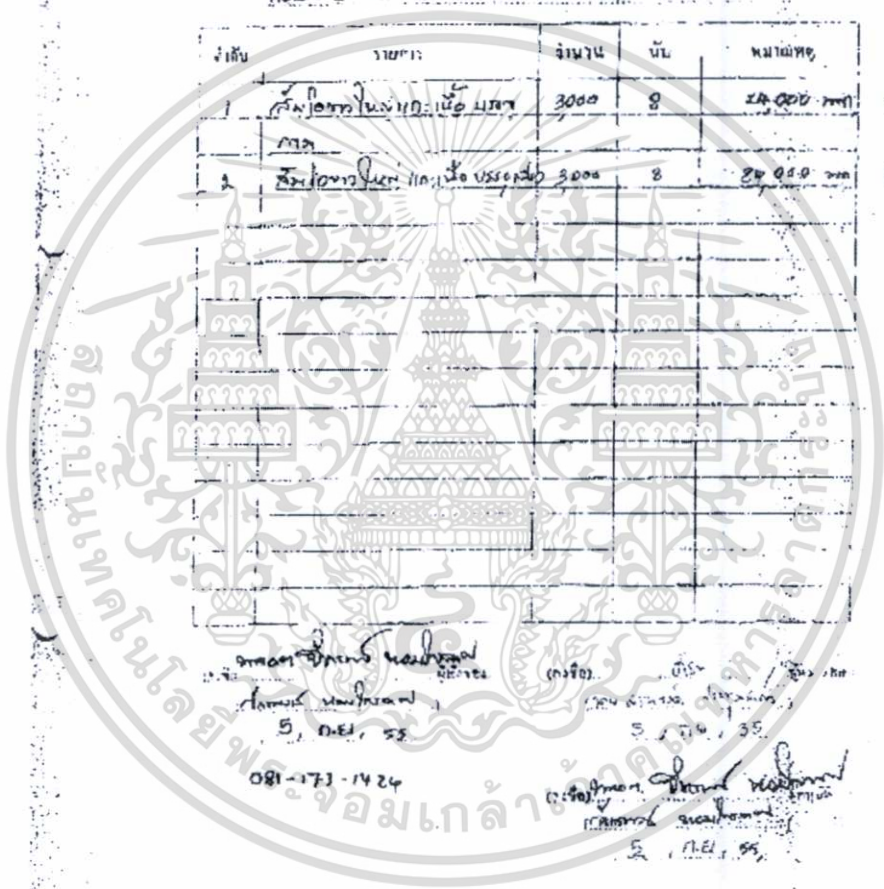
วันที่ ๕ เดือน ก.ย. พ.ศ. ๒๕๕๕

พ.น.ต.ท. วังนันทน์ สิริสัมพันธ์ โทร. ๐๙๖๖๐๙๐๗ โทรสาร ๑๓๒
ถนน ๑๒๐๐ น. โทร. ๐๙๖๖๐๙๐๗ โทร ๑๓๒

ลำดับ	รายการ	จำนวน	นับ	หมายเหตุ
1	เครื่องควบคุมในตู้ ๘๙๐ ๘๙๘	3000	๘	๒๔,๐๐๐ บาท
2	เครื่องควบคุมในตู้ ๘๙๐ ๘๙๘	3000	๘	๒๔,๐๐๐ บาท

10 ก.ย. ๕๕

17 ก.ย. ๕๕

อนุมัติ/รับทราบ นางสาว นงนิตย์ นงนิตย์ (กรรมาธิการ) วันที่ ๕ เดือน ๙ พ.ศ. ๒๕๕๕
 อนุมัติ/รับทราบ นางสาว นงนิตย์ นงนิตย์ (กรรมาธิการ) วันที่ ๕ เดือน ๙ พ.ศ. ๒๕๕๕
 081-173-1424

ใบสั่งซื้อส้อมโอเคของห้องเครื่อง ณ วังสุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน่วยราชการในพระองค์
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สนง.โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว วิทยาลัยเทคโนโลยีผ่านบริหาร ๐-๒๒๕๑-๕๕๕๕ ต่อ ๑๑๑
ที่ ทว ๐๐๐๖.๒๒๕๑.๒๒๕๑ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕
เรื่อง ขอลดเบี้ยปรับราคาผลิตภัณฑ์
เรียน หัวหน้างานห้องเครื่อง

ตามที่สำนักงานโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว วิทยาลัยเทคโนโลยีผ่านบริหาร ได้รับแจ้งจากศูนย์แม่บ้านพัฒนาคุณภาพสัมพันธ์ จังหวัดสมุทรสงคราม ขอลดเบี้ยปรับราคาผลิตภัณฑ์ ที่ส่งถึงเครื่อง พระที่นั่งสมเด็จพระสยามรัตนประทีป สัมโงศวโรหิตบรมราชูปถัมภ์

สำนักงานโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว วิทยาลัยเทคโนโลยีผ่านบริหาร ขอส่งไปขอปรับราคาผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยจังหวัดสมุทรสงคราม ขอลดเบี้ยปรับราคาผลิตภัณฑ์จริงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาต่อไป

(นายเกียรติกร ทะทองเสนา)

เป็นรองอธิบดีฯ งานโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ

อนุมัติ นายเกียรติกร ทะทองเสนา

ตำแหน่ง อธิบดีฯ

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕

เอกสารอนุมัติการขอปรับราคาสัมโง จากเดิม 8 บาทเป็น 9 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบสั่งซื้อของ แพนคห้องเครื่อง

ส่วนห้องเครื่อง บริหาร พรรคการเมือง

เครื่องรวม 904 914 908 918 919

ฅบรูประดำวัน เครื่องเตวตพิเศษ ตาน 200 บ้านักรพงค์ปรีชา

วันที่ 21 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

หมายเหตุ ส่งคักทันสัคยโยก

ลำดับ	รายการ	จำนวน	นับ	หมายเหตุ
1.	สีโงมเกรกลันหัท	2,000	แพ็ค	ส่งวันที่ 27 ก.พ. 56
	สีสน 1	เทา		

(ลงชื่อ) [Signature] ผู้รับของ (ลงชื่อ) [Signature] กองงาน ส.ส.วิมล. ผู้ตรวจ
พรศ. เคนอ พรรคไทย (ลงชื่อ) [Signature] 21 ก.พ. 56 21 ก.พ. 56

(ลงชื่อ) พ.ศ. ส.ศ. ผู้กนณดี
(สีนพงษ์ ทอทีโศนาค)
ก.พ. 56

ใบสั่งซื้อส้มโอแกะพร้อมรับประทานของห้องเครื่อง ณ วังสุโขทัย หลังจากที่ขอปรับราคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพ รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มกรณะ นำนายทรัพย์สินที่ ประทุมพันธ์ ที่จะเข้ามาทำวิจัยต่อยอดกับ
กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอขาวใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาพนักวิจัยจัดประชุม กับกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพนักวิจัย กับกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิด

ภาพนักวิจัย กับกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม ร่วมกันพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพนักวิจัย กับกลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอ จังหวัดสมุทรสงคราม ร่วมกันกำหนดแนวทางวางแผน

ภาพนักวิจัยลงเตรียมพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพนักวิจัยลงเตรียมพื้นที่

ภาพนักวิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกลุ่มพัฒนาคุณภาพสัมพันธ์ ร่วมกันเสอนผลิตภัณฑ์
ผลงาน มหกรรม 6 ปี สายใยรักแห่งครอบครัว ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมือง
ทองธานี อำเภอบางกระเจ็ด จังหวัดนนทบุรี ในวันที่ 1 สิงหาคม 2555

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพนายเกรียงไกร คະนองเดชชาติ ที่ปรึกษาและผู้ถวายงาน โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ นาง ลาววัลย์ ฉัตรวิรุฬห์ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้พิจารณาผลิตภัณฑ์

ภาพบรรยากาศการพิจารณาผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ณ งานมหกรรม 6 ปี สายใยรักแห่งครอบครัวฯ ณ ศูนย์แสดง
สินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี

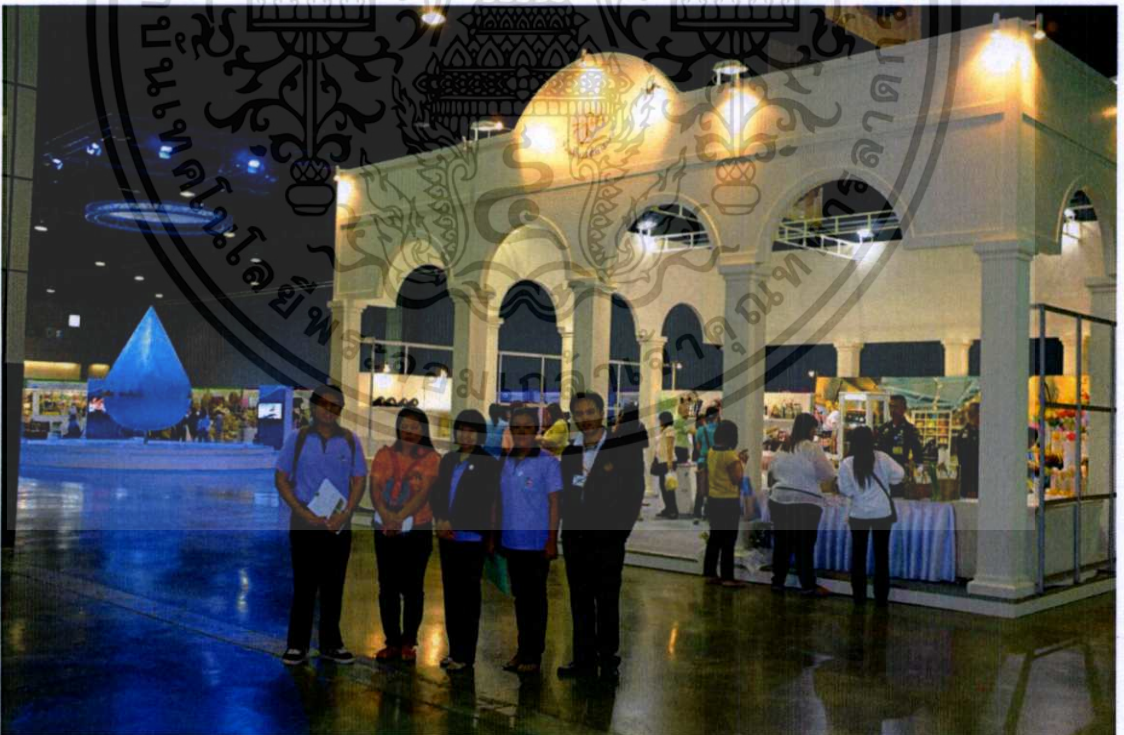

ภาพผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพการพูดคุยและแนะนำตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่ควรศึกษาเป็นแนวทางให้กับกลุ่ม

ภาพ กลุ่มพัฒนาคุณภาพส้มโอและผู้วิจัย ทำการศึกษาผลิตภัณฑ์ที่แสดง ณ งานมหกรรม 6 ปี สายใย
รักแห่งครอบครัว ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศการศึกษาผลิตภัณฑ์แสดง ณ งานมหกรรม 6 ปี สายใยรักแห่งครอบครัวฯ

ภาพการเสนอผลิตภัณฑ์ที่นำกลับไปปรับปรุง โดย พลอากาศตรี จักรพงษ์ หอมไกรลาศ กรมวังผู้ใหญ่ ฝ่ายกิจการพิเศษ กองงานพระวรวงษาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (หัวหน้างานแผนกห้องเครื่อง พระที่นั่งอัมพรสถาน) เป็นผู้พิจารณาและอนุมัติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศการพิจารณาผลิตภัณฑ์ส้ม ไอเกะเนื้อพร้อมรับประทานที่ได้ปรับปรุงใหม่

ภาพบรรยากาศการจัดเตรียมเอกสาร หลังที่มีการอนุมัติส้ม ไอเกะเนื้อพร้อมรับประทาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพส้มโอเกาะเนื้อพร้อมรับประทานก่อนการปรับปรุง

ภาพส้มโอเกาะเนื้อพร้อมรับประทานหลังการปรับปรุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศ การเยี่ยมชมเกษตรกรและพูดคุยเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนส่งส้มโอ เข้าวังสุโขทัย

ภาพบรรยากาศ การเยี่ยมชมเกษตรกรและพูดคุยเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนส่งส้ม เข้าวังสุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศ การเยี่ยมชมเกษตรกรและพูดคุยเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนส่งส้ม เข้าวังสุโขทัย

ภาพบรรยากาศ การเยี่ยมชมเกษตรกรและพูดคุยเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนส่งส้ม เข้าวังสุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพกลุ่มเกษตรกรที่เข้าส่งส้มโอและเนื้อพร้อมรับประทาน

ภาพ ขั้นตอนการเข้า-ออก ห้องเครื่อง ณ วังสุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศการจัดการเอกสาร

ภาพบรรยากาศการจัดการเอกสาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพการรับมอบผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อพร้อมรับประทาน เข้า ห้องเครื่อง ณ วังสุโขทัย

ภาพบรรยากาศการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อพร้อมรับประทาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพผลิตภัณฑ์ส้ม ไอ้เกาะเนื้อพร้อมรับประทาน

ภาพห้องตรวจสอบสารพิษเจือปนในอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศการตรวจสอบสารพิษเจือปนในผลิตภัณฑ์ส้มโอและเนื้อพร้อมรับประทาน

ภาพบรรยากาศการตรวจสอบสารพิษเจือปนในผลิตภัณฑ์ส้มโอและเนื้อพร้อมรับประทาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

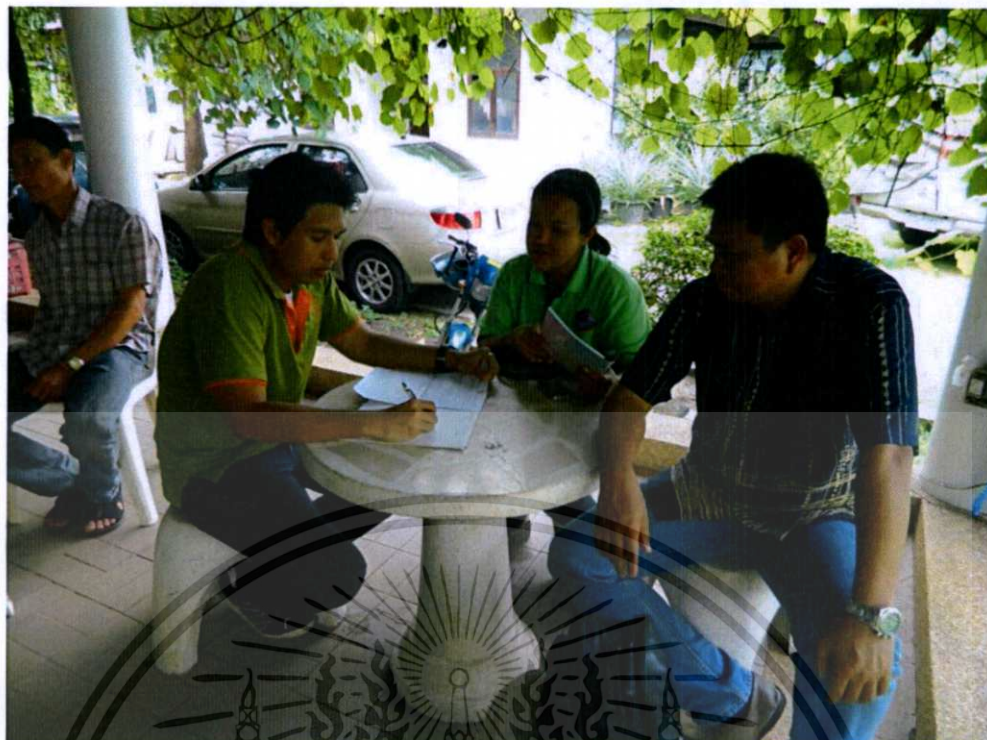

ภาพบรรยากาศการจัดการเอกสารด้านการเงิน

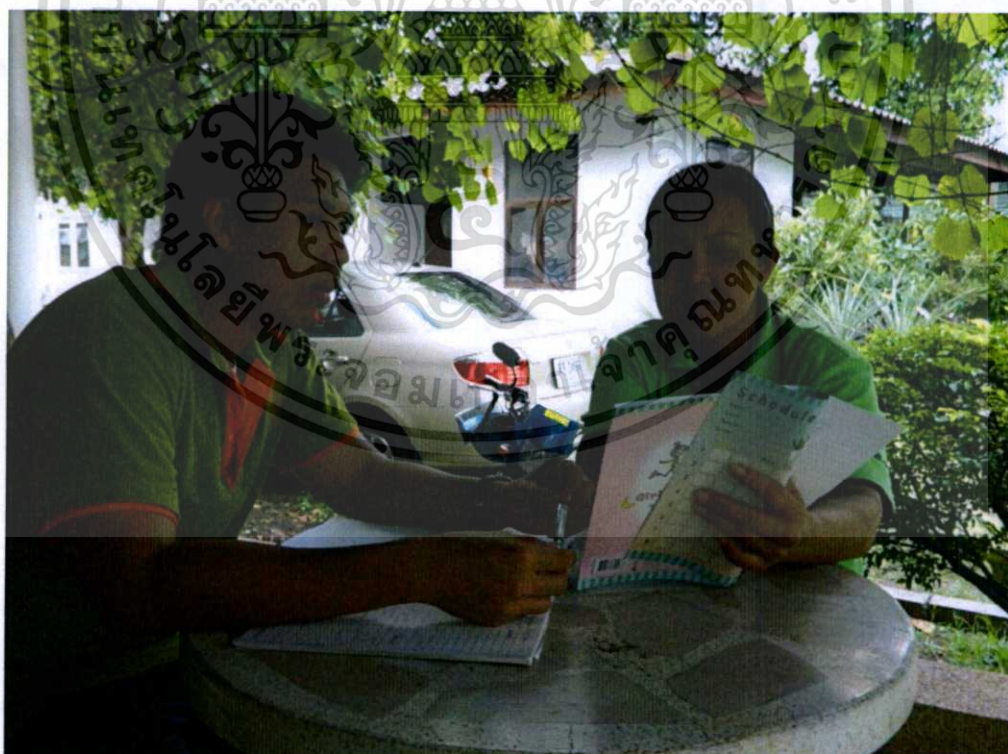

ภาพบรรยากาศผู้พิจารณารับรองผลิตภัณฑ์ส้ม ไอแคะเนื้อพร้อมรับประทาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศการพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อจัดทำเอกสารปรับราคา

ภาพการพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อจัดทำเอกสารปรับราคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพ การรับมอบแบบประเมินความพึงพอใจผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ส้มโอเกาะเนื่อพร้อมรับประทาน
ณ วังศุโขทัย โดยนายสรณรงค์ ประทุมนันท์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงาน
โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ ส่วนกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศ ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจผู้บริโภครผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อพร้อมรับประทาน
ณ วังศุโขทัย

ภาพบรรยากาศ ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจผู้บริโภครผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อพร้อมรับประทาน
ณ วังศุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศ ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจผู้บริโภครผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อพร้อมรับประทาน
ณ วังศุโขทัย

ภาพบรรยากาศ ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจผู้บริโภครผลิตภัณฑ์ส้มโอแกะเนื้อพร้อมรับประทาน
ณ วังศุโขทัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศสรุปการวิจัย โดยมีผู้วิจัย กลุ่มเกษตรกร และนายวันชัย คงงาม หัวหน้ากลุ่ม กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม เข้าร่วมการประชุม

ภาพบรรยากาศการประชุม ร่วมกันประเมิน สรุปการวิจัยที่ทำร่วมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพบรรยากาศการประชุม ร่วมกันประเมิน สรุปรายงานวิจัยที่ทำร่วมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

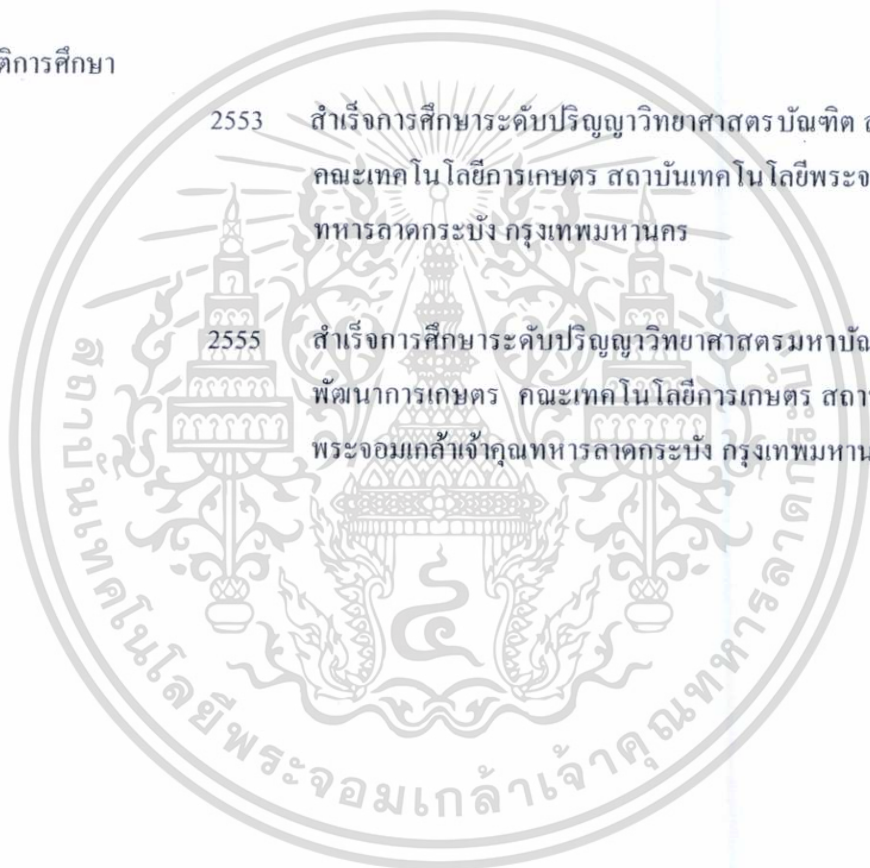
ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล นาย ทรัพย์ธานินทร์ ประทุมรัตน์
วัน เดือน ปีเกิด 10 ตุลาคม 2531
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 133 ซอยร่มเกล้า 27 แยก 7 ถนนร่มเกล้า แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ 080-505-5559

ประวัติการศึกษา

2553 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพีชไรต์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

2555 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้